

LĂCRĂMIOARA ANA PAULIUC
OLTEA SĂVEANU
EMANUEL PECINGINĂ
COSTIN DIACONESCU

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE

EDUCAȚIE , MUZICĂLĂ

Manual pentru clasa a VI-a

Acest manual școlar este proprietatea Ministerului Educației Naționale.
Manualul a fost aprobat prin ordinul ministrului educației naționale nr. 5103/03.09.2019.
Acest manual școlar este realizat în conformitate cu programa școlară
aprobată prin OM nr. 3393/28.02.2017.

116.111 – numărul
de telefon de asistență
pentru copii

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

LĂCRĂMIOARA ANA PAULIUC
OLTEA SĂVEANU EMANUEL PECINGINĂ
COSTIN DIACONESCU

EDUCAȚIE MUZICALĂ

Manual pentru clasa a VI-a

EDITURA CD PRESS
www.cdpress.ro

EDUCAȚIE MUZICALĂ. Manual pentru clasa a VI-a

Editor: dr. Costin DIACONESCU

Tehnoredactare: Cristina IVANA

Coordonator tehnic și IT: Răzvan SOCOLOV

Referenți de specialitate:

Conf. univ. dr. Zorica Maria PITIC

Prof. Oana Daniela DOBRE, profesor metodică predării educației muzicale

Credite foto/ilustrații: Wikimedia Commons – Domeniu Public; Dreamstime
Credite video: Dreamstime, Videoblocks, Audioblocks, Wikimedia Commons –
Domeniu Public

© Copyright CD PRESS 2019

Această lucrare, în format tipărit și electronic, este protejată de legile române și internaționale privind drepturile de autor, drepturile conexe și celelalte drepturi de proprietate intelectuală. Nicio parte a acestei lucrări nu poate fi reprodusă, stocată ori transmisă, sub nicio formă (electronic, fotocopiare etc.), fără acordul expres al Editurii CD PRESS.

Editura CD PRESS

București, str. Logofătul Tăutu nr. 67, sector 3, cod 031212

Tel.: 021.337.37.17, 021.337.37.27, 021.337.37.37 Fax: 021.337.37.57

e-mail: office@cdpress.ro • www.cdpress.ro • Editura CD PRESS

Comenzi:

✉ office@cdpress.ro • ☎ 021.337.37.37

🌐 www.cdpress.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

PAULIUC, LĂCRĂMIOARA-ANA

Educație muzicală : manual pentru clasa a VI-a /
Lăcrămioara Ana Pauliuc, Oltea Săveanu, Emanuel Pecingină,
Costin Diaconescu. - București : CD Press, 2019

ISMN 979-0-9009900-4-4

ISBN 978-606-528-452-4

I. Săveanu, Oltea

II. Pecingină, Emanuel

III. Diaconescu, Costin

78

REVISTE • CARTE ȘCOLARĂ •

MANUALE DIGITALE • DOTĂRI ȘCOLARE

Prima alegere în domeniul produselor și al proiectelor
educaționale românești de calitate pentru școală și familie

Scanează codul și consultă catalogul
complet de titluri al Editurii CD PRESS.

Inspectoratul Școlar al Județului/Municipiului

Școala/Colegiul/Liceul

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT DE:

Anul	Numele elevului	Clasa	Anul școlar	Aspectul manualului*	
				format tipărit	
				la primire	la predare
1					
2					
3					
4					

*Pentru precizarea aspectului manualului se va folosi unul dintre următorii termeni: **nou, bun, îngrijit, neîngrijit, deteriorat.**

• Cadrele didactice vor verifica dacă informațiile înscrise în tabelul de mai sus sunt corecte.

• Elevii nu vor face niciun fel de însemnări pe manual.

Prezentarea manualului

Dragul nostru iubitor de muzică,

Muzica se învață cântând. Dar pentru a descifra un cântec e nevoie să cunoști limbajul muzicii. Cunoșcând acest limbaj muzical poți să comunici cu oameni din întreaga lume. Acest manual te va ajuta **să citești partitura** unui cântec și **să scrii cântecele** pe care le crezi.

Am gândit și am alcătuit acest manual astfel încât să poți deveni un adevărat meloman, chiar dacă nu vei urma o carieră în muzică. Manualul te ajută să îți îmbogățești **cultura muzicală generală**. Îți facem cunoștință cu lucrări din literatura muzicală românească și universală și pe parcurs vei învăța **să construiești chiar tu un cântec!**

Am creat special pentru tine un **pian virtual** la care poți cânta singur piesele care îți plac, folosind tastatura computerului. Te va ajuta să reproduci corect înălțimile și duratele sunetelor. De asemenea, vei putea să te acompaniezi. Astfel, poți da viață tuturor cântecelor din manual.

Varianta digitală include **modele de interpretare la pianul virtual** pentru fiecare cântec din manual.

Lețiile îți oferă și **exerciții de încălzire a vocii**, o **selecție bogată de cântece** și **noțiuni de teorie muzicală**.

Fiecare unitate include modalități de **autoevaluare cu barem**, care te ajută să îți urmărești progresul.

Intră în lumea magică a muzicii!

Manualul digital

Varianta digitală a manualului conține activități multimedia interactive de învățare (AMII).

ACTIVITĂȚI MULTIMEDIA STATICE

- cântece pe portativ, interpretate la pian

ACTIVITĂȚI MULTIMEDIA ANIMATE

- audiții muzicale *play/stop/pauză*

ACTIVITĂȚI MULTIMEDIA INTERACTIVE

- jocuri, exerciții, teste

- pian virtual

Pagini de învățare

Manualul Tipărit

EXERCİIU DE ÎNCĂLZIRE A VOCII
Pregătește vocea pentru a putea cânta

OBSERVĂ ȘI DESCOPERĂ!
Descoperă printr-un cântec elementele noi de conținut prezentate în lecție.

REȚINE!
Reține definiția noțiunilor noi prezentate în lecție.

APLICĂ!
Aplică noțiunile teoretice nou-dobândite printr-un exercițiu practic reprezentativ.

Unitatea de învățare: **Intervale – cvarta și cvinta**

Titlul lecției: **Intervale – cvarta și cvinta**

EXERCİIU DE ÎNCĂLZIRE A VOCII
Pregătește vocea pentru a putea cânta

OBSERVĂ ȘI DESCOPERĂ!
Descoperă printr-un cântec elementele noi de conținut prezentate în lecție.

REȚINE!
Reține definiția noțiunilor noi prezentate în lecție.

APLICĂ!
Aplică noțiunile teoretice nou-dobândite printr-un exercițiu practic reprezentativ.

JOC MUZICAL
Interpretează și recunoaște elemente muzicale prezentate în lecție cu ajutorul pianului virtual.

EXERSEAZĂ!
Consolidează noțiunile nou-învățate prin cântece și exerciții teoretice și practice.

AUDIȚIE
Auziază fragmente muzicale reprezentative pentru conținutul lecției.

COMPOZITORI CELEBRI
Îmbogățește-ți cultura muzicală cu informații noi despre compozitorul prezentat în rubrica Exersează.

Marcaj care indică prezența a cel puțin unui tip de AMII pe pagina dublă deschisă a manualului digital.

Cuprins

Prezentarea manualului | 3

Competențe | 6

Unitatea 1. Recapitulare inițială | 7

1. Cântarea vocală, notele muzicale, duratele | 8
 2. Tactarea măsurilor de doi, trei și patru timpi | 9
 3. Legato de prelungire și legato de expresie, barele de repetiție și voltele | 10
 4. Nuanțele și tempoul | 11
 5. Ton, semiton, gamele Do major și la minor | 12
 6. Elemente de tehnică instrumentală | 13
 7. Evaluare inițială | 14
-

Unitatea 2. Alterații și formule ritmice | 15

1. Diezul și becarul | 16
 2. Bemolul și becarul | 18
 3. Sincopa | 20
 4. Contratimpul | 22
 5. Anacruza | 24
 6. Recapitulare | 26
 7. Evaluare | 28
-

Unitatea 3. Organizări sonore modale | 29

1. Moduri de două-cinci sunete | 30
 2. Colinda | 32
 3. Recapitulare | 34
 4. Evaluare | 36
-

Proiect artistic *E vremea colindelor* | 37

Unitatea 4. Intervale muzicale | 41

1. Prima și octava | 42
2. Secunda | 44
3. Terța | 46
4. Cvarta și cvinta | 48
5. Sexta și septima | 50
6. Recapitulare | 52
7. Evaluare | 54

Unitatea 5. Organizări sonore tonale | 55

1. Gama Do major | 56
2. Gama la minor natural | 57
3. Gama la minor armonic | 58
4. Gama la minor melodic | 59
5. Gama Sol major | 60
6. Gama mi minor natural | 61
7. Gama mi minor armonic | 62
8. Gama mi minor melodic | 63
9. Gama Fa major | 64
10. Gama re minor natural | 65
11. Gama re minor armonic | 66
12. Gama re minor melodic | 67
13. Recapitulare | 68
14. Evaluare | 70

Unitatea 6. Forme muzicale | 71

1. Forme muzicale mono, bi și tripartite mici (A, AB și ABA) | 72
2. Miniatura instrumentală | 74
3. Suita – gen muzical | 76
4. Recapitulare | 78
5. Evaluare | 80

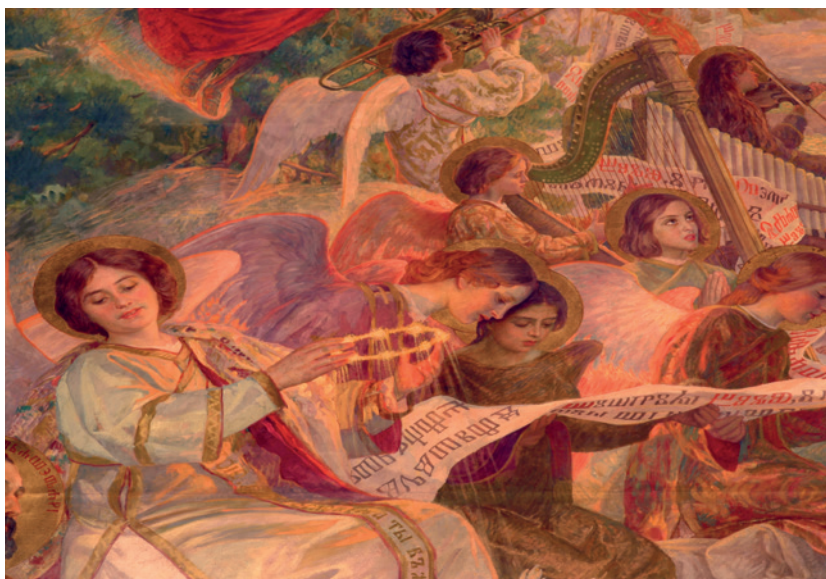
Recapitulare finală | 81

Evaluare finală | 84

Proiect. A venit vacanța | 85

Dicționar muzical | 88

Competențe

Parcurerea acestui manual te va ajuta să dobândești cunoștințe, să îți formezi abilități și valori care să te ghideze în viață. Așadar, vei dobândi următoarele competențe:

1. Exprimarea unor idei, sentimente, atitudini, prin interpretarea unor lucrări muzicale

- 1.1.** Interpretarea vocală a unor piese monodice și pe 2 voci
- 1.2.** Interpretarea unor piese simple instrumentale
- 1.3.** Asocierea structurii și a mesajului muzical cu gesturi și imagini adecvate

2. Operarea cu elemente de scris-citit și limbaj muzical

- 2.1.** Operarea cu intervalele simple
- 2.2.** Utilizarea unor tonalități și a unor moduri
- 2.3.** Operarea cu diverse formule ritmice
- 2.4.** Observarea unor procedee componistice

3. Aprecierea lucrărilor muzicale, inclusiv a conținutului lor afectiv, atitudinal și ideatic

- 3.1.** Perceperea unor noțiuni muzicale prin audiție direcționată
- 3.2.** Explorarea relației muzicii cu celelalte arte

Unitatea 1

Recapitulare

inițială

U₁ Cântarea vocală, notele muzicale, duratele

I. Exerciții de încălzire a vocii

1. **Exercițiile de respirație** te ajută să înveți să respiri corect în momentul cântatului.

- Imaginează-ți că îți este somn. Cască puternic și conștientizează pe unde trece aerul pe care îl inspiri.
- Oftează adânc și conștientizează în ce parte a corpului tău ajunge aerul inspirat.

2. **Vocalizele** sunt exerciții care te ajută la emisia corectă a sunetelor, la pronunția corectă a vocalelor și a consoanelor și la încălzirea aparatului fonator, mai precis la pregătirea lui pentru cântat. Pe parcursul întregului an vei avea posibilitatea să te familiarizezi cu astfel de exerciții.

a. Vocaliză pentru emiterea corectă a sunetelor.

ma, me, mi, mo, mu

c. Vocaliză pentru sincronizarea cântării în grup.

m

b. Vocaliză pentru dicție corectă.

ma, ma, ma, ma, ma
ra, ra, ra, ra, ra
nat, nat, nat, nat, nat

d. Vocaliză pentru frazare.

mi, e, a, o, u

II. Notele muzicale

Să ne amintim notele muzicale învățate în clasele anterioare.

sol la si do₁ re₁ mi₁ fa₁ sol₁ la₁ si₁ do₂ re₂ mi₂ fa₂ sol₂

III. Valorile de note și pauze

Să ne amintim cum sunt reprezentate în muzică sunetul muzical și tăcerea (pauza).

REPREZENTAREA GRAFICĂ A VALORILOR DE NOTE ȘI PAUZE		
Valoarea duratei	Semnul grafic al sunetului	Semnul grafic al pauzei
nota întreagă		
doime		
doime cu punct		
pătrime		
pătrime cu punct		
optime		
optime cu punct		
șaisprezecime		

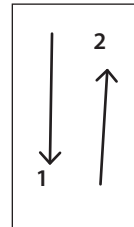
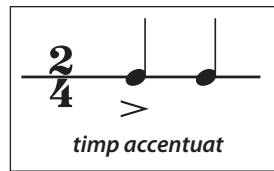

Tactarea măsurilor de doi, trei și patru timpi

IV. Tactare

1. Amintește-ți cum se tacează măsura de $\frac{2}{4}$.

Tactează măsura de $\frac{2}{4}$ pentru a păstra pulsația ritmică constantă. Solfegiază și intonează cu text cântecul folcloric *Hai să-ntindem hora mare*.

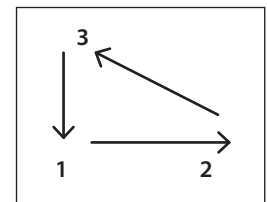
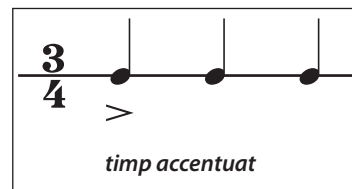

Hai să-n-tin-dem ho - ra ma - re, Mai a - ici și mai co - lea,

Mai a - proa - pe de ho - ta - re Să cu - prin - dem gra - ni - ța.

2. Amintește-ți cum se tacează măsura de $\frac{3}{4}$.

Tactează măsura de $\frac{3}{4}$. Încearcă să păstrezi pulsația constantă. Solfegiază și intonează cu text cântecul folcloric din zona Munteniei *Foaie verde lămâiță*.

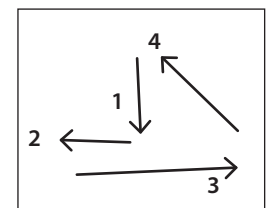
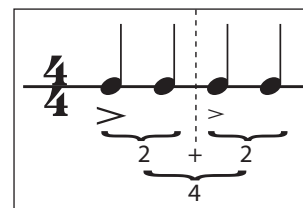

Foa - ie ver - de lă - mâ - i - ță, Lă - mâ - i - ță și - o cră - i - ță,

Ș - ai - de mân - dru - țe, ș - ai - de mân - dro, Ș - ai - de mân - dru - țe, mân - dra mea.

3. Amintește-ți cum se tacează măsura de $\frac{4}{4}$.

Tactează măsura de $\frac{4}{4}$ păstrând pulsația constantă. Solfegiază și intonează cu text cântecul folcloric *Trageți hora mare*.

Hei! Hei! Tra - geți ho - ra ma - re, Hai ju - cați co - pii,

Cân - tă, lă - u - ta - re, Zi bă - di - ță, zi! Hei! Hei!

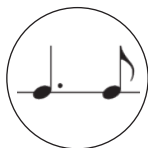
Audiție

Audiază din manualul digital un fragment din *Mica serenadă* de W. A. Mozart și cântecul *Amintiri în viitor* de Mihai Vanica. Discută în clasă despre diferența de caracter dintre cele două cântece. Tactează măsura. Descoperă în ce măsură este scris fiecare dintre fragmentele muzicale audiate.

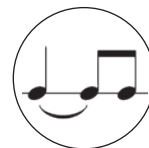
U₁ Legato de prelungire și legato de expresie, barele de repetiție și voltele

V. Legato de prelungire și legato de expresie

Punctul așezat în partea dreaptă a notei muzicale prelungeste durata acesteia cu jumătate din valoarea ei și se numește *punct de prelungire*.

Legato de prelungire este semnul grafic care unește două note muzicale de aceeași înălțime.

Transcrie exercițiul ritmic în caiet, folosind *legato de prelungire* în locul punctelor de prelungire.

Legato de expresie este semnul grafic care leagă două sau mai multe note muzicale cu înălțimi diferite. Acesta ne arată când se cântă două sau mai multe sunete pe o singură silabă sau ne ajută să știm când putem respira în timpul interpretării.

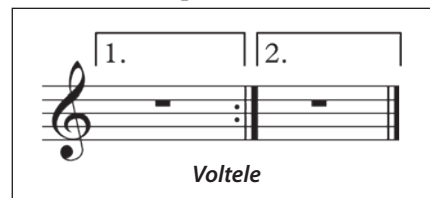
Solfegiază și interpretează cu text cântecul religios *Sfinte Dumnezeule* din repertoriul liturgic. Discută în clasă despre relația dintre muzică și text. Argumentează de ce este folosit *legato de expresie*.

Sfin - te Dum - ne - ze - u - le, Sfin - te ta - re,

Sfin - te făr' de moar - te, mi - lu - ieș - te - ne pre noi.

VI. Barele de repetiție și voltele

Amintește-ți din clasele anterioare cum se scriu barele de repetiție și voltele.

Solfegiază cântecul de leagăn de mai jos și tactează măsura de $\frac{3}{4}$. Citește textul respectând ritmul melodiei. Cântă melodia cu text. Analizează mersul melodic al cântecului, barele de repetiție și voltele. Justifică schimbarea melodiei la volta a doua.

Lento
p

Na - ni, na - ni, pu - i - șor, Na - ni, na - ni, pu - i -

șor, Pâ - nă mâni la prân - zi - șor, șor.

Nuanțele și tempoul

VII. Nuanțele

Amintește-ți denumirea nuanțelor în muzică, prescurtările și semnele grafice prin care acestea sunt reprezentate.

Nuanța	Denumirea în muzică	Prescurtare
foarte încet	pianissimo	<i>pp</i>
încet	piano	<i>P</i>
potrivit de tare	mezzoforte	<i>mf</i>
tare	forte	<i>f</i>
foarte tare	fortissimo	<i>ff</i>
creșterea treptată a intensității	crescendo	<i>cresc. sau</i> >
descreșterea treptată a intensității	decrescendo	<i>decresc. sau</i> <

VIII. Tempoul

Amintește-ți termenii de mișcare folosiți în muzică. Denumirile acestora provin din limba italiană.

Mișcări rare		Mișcări mijlocii		Mișcări repezi	
Limba italiană	Limba română	Limba italiană	Limba română	Limba italiană	Limba română
Largo	Foarte rar	Andante	Potrivit de rar	Allegro	Repede
Lento	Lent	Moderato	Potrivit	Vivace	lute
Adagio	Liniștit, așezat	Allegretto	Repejor	Presto	Foarte repede

Solfegiază și intonează cântecul *Cucule, pasăre sură* de Ioan D. Chirescu. Analizează rolul barelor de repetiție și al voltelor. Cântă melodia în dialog cu corul clasei. Respectă nuanțele.

solist

mf Cu-cu-le pa - să - re su - ră, *p* cuc! *f* Ce tot cânti la noi pe șu - ră,

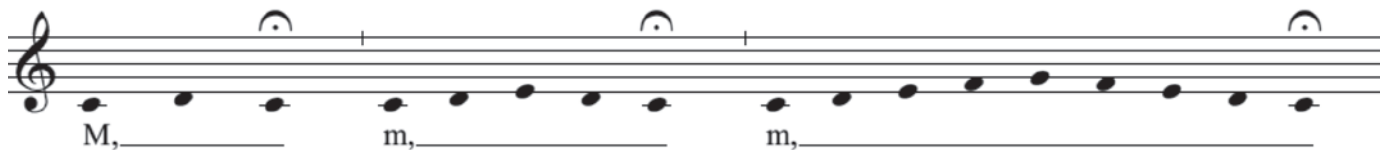
mf Cu-cu-lea - nă, lu-go-ja - nă, *p* cuc! 1. solist Cu - cu! Cu - cu! 2. solist Cu - cu! Cu - cu!

U₁ Ton, semiton, gamele Do major și la minor

IX. Tonul și semitonul

Exercițiu de intonație

Intonează următorul exercițiu vocal, folosind consoana *m*. Acest cântec te va ajuta să intonezi corect sunetele alăturate dintr-o melodie.

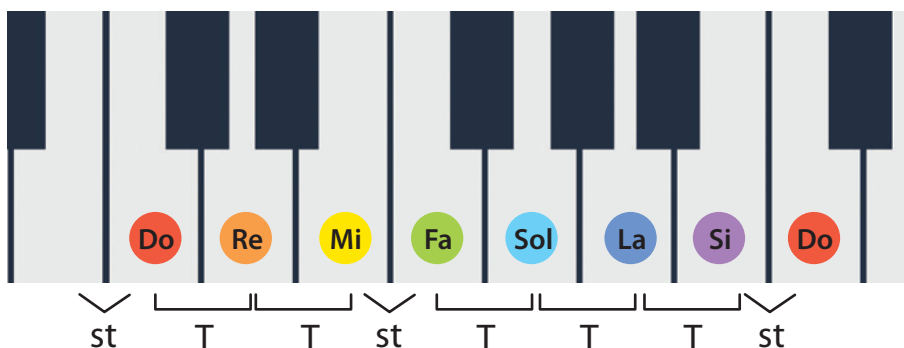
Exercițiul de încălzire de mai sus este alcătuit din succesiuni de sunete alăturate. Cum se numesc raporturile de înălțime dintre **do-re** și **mi-fa**?

Amintește-ți!

Semitonul este cel mai mic raport de înălțime dintre două sunete alăturate ale scării muzicale și se notează cu **st**.

Tonul este raportul de înălțime dintre două sunete alăturate, egal cu însumarea a două semitonuri și se notează cu **T**.

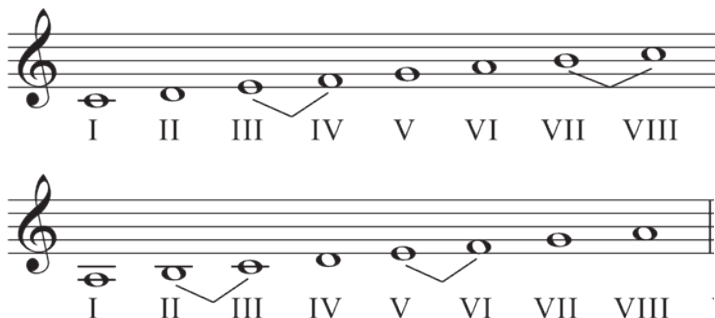

Exersează!

1. Cântă tonuri și semitonuri ascendente și descendente de pe sunetele **do, mi și sol**.
2. Ascultă și recunoaște tonurile și semitonurile cântate de cadrul didactic la pianul virtual.

X. Gamele Do major și la minor

Intonează gamele *Do major* și *la minor* în urcare și în coborâre. Găsește asemănările și deosebirile dintre cele două game.

Exersează!

Intonează cântecul din portativul următor. Melodia se poate cânta în dialog sau în canon împreună cu unul dintre colegi. Dezbate în clasă impresia sonoră pe care ți-o lasă fiecare parte a cântecului. Argumentează. Asociază două imagini preferate cu cele două părți ale cântecului.

Muzică și text: Lăcrămioara Ana Pauliuc

Elemente de tehnică instrumentală

Amintește-ți care este poziția optimă pentru a cânta corect la pian.

Cântă la pian cu mâna dreaptă *Au clair de la lune (Sub clar de lună)*. În manualul digital poți cânta melodia folosind tastatura computerului. Încearcă!

Musical notation for the right hand of 'Au clair de la lune' in 4/4 time. The melody is written on a single staff with fingerings indicated above the notes. The sequence of notes and fingerings is: 3 3 3 4 5 4 3 5 4 4 3, 3 3 3 4 5 4 3 5 4 4 3, 4 4 4 4 1 1 4 3 2 1 2, 3 3 3 4 5 4 3 5 4 4 3.

Privește imaginea din partea dreaptă sus a paginii pentru a observa poziția corectă în momentul cântării la blockflöte. Urmărește în manualul digital secvența video care îți arată cum trebuie să cânți. Folosește indicațiile date despre orificiile pe care trebuie să le acoperi cu degetele pentru a cânta fragmentul din portativul de mai jos.

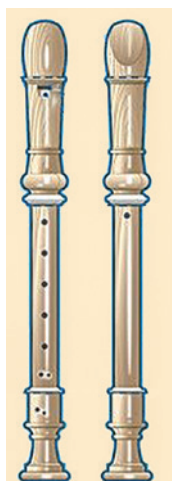

Diagram showing the fingerings for the notes DO₁, RE₁, MI₁, FA₁, SOL₁, LA₁, SI₁, and DO₂ on a blockflöte. Red dots indicate holes covered by the right hand, blue dots indicate holes covered by the left hand, and white circles indicate open holes.

Legendă:

- orificii acoperite cu mâna dreaptă
- orificii neacoperite
- orificii acoperite cu mâna stângă
- orificii neacoperite

Musical notation for a fragment of the blockflöte piece in 4/4 time, written on a single staff.

Evaluare inițială

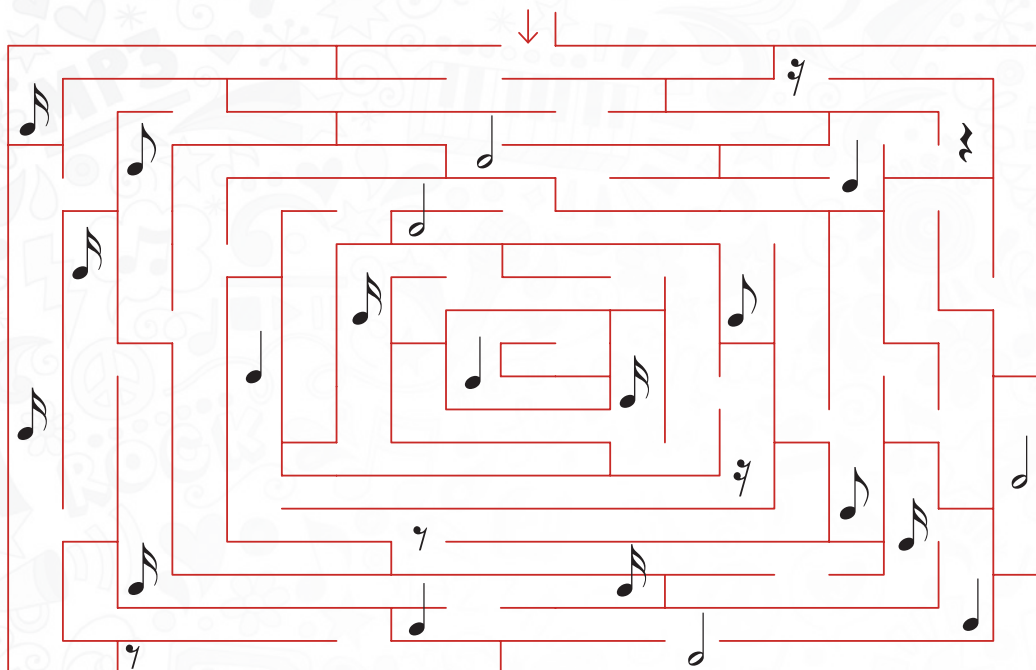
1. **Transcrie** în caiet portativul de mai jos. Scrie sub portativ denumirea notelor muzicale.

2 p.

2. **Adună** toate duratele pe care le întâlnești în drumul spre ieșirea din labirint. **Formează** cu ele un exercițiu ritmic în măsura de $\frac{3}{4}$ alcătuit din patru măsuri.

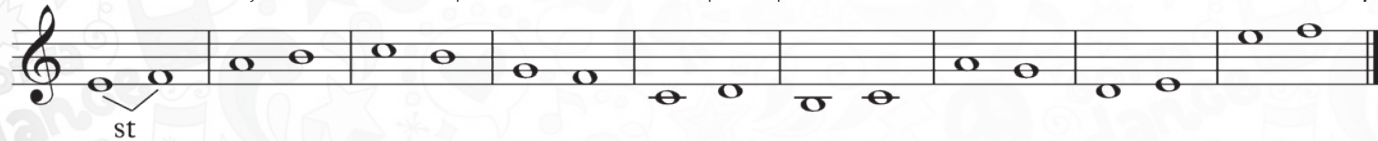
2 p.

3. **Transcrie** portativul în caiet.

Notează tonurile și semitonurile după modelul de la începutul portativului.

2 p.

4. **Completează** următoarele enunțuri.

2 p.

- Exercițiile de încălzire a vocii se numesc (...)
- Gama este (...)
- În gama Do major semitonurile se află între treptele (...) și (...)
- Scrie prescurtarea termenului crescendo (...)

Punctaj	Item I	Item II	Item III	Item IV
2p	8 răspunsuri corecte	4 răspunsuri corecte	8 răspunsuri corecte	4 răspunsuri corecte
1p	4 răspunsuri corecte	2 răspunsuri corecte	4 răspunsuri corecte	2 răspunsuri corecte
Autoevaluare 2+2+2+2+2(din oficiu) = 10				

Unitatea 2

Alterații și formule ritmice

Competențe

1. Exprimarea unor idei, sentimente, atitudini, prin interpretarea unor lucrări muzicale

- 1.1. Interpretarea vocală a unor piese monodice și pe două voci
- 1.2. Interpretarea unor piese simple instrumentale

2. Operarea cu elemente de scris – citit și limbaj muzical

- 2.3. Operarea cu diverse formule ritmice

3. Aprecierea lucrărilor muzicale, inclusiv a conținutului lor afectiv, atitudinal și ideatic

- 3.1. Perceperea unor noțiuni muzicale prin audiție direcționată
- 3.2. Explorarea relației muzicii cu celelalte arte

Diezul și becarul

Exercițiu de respirație

Imaginează-ți că vrei să faci cel mai mare balon de săpun. La semnul de pregătire a intrării dat de dirijor, inspiră adânc. La semnul de atac expiră încet, până la semnul de închidere efectuat de dirijor.

Observă și descoperă!

1. Cântă după auz melodia *De-a prinselea* de Dimitrie Cuclin. Urmărește pe portativ linia melodică. Observă și descoperă semnele grafice scrise în fața notelor. Găsește câte un obiect din școală sau de acasă care seamănă cu cele două semne grafice. Dacă nu le-ai găsit, în manualul digital îți oferim o soluție. Care crezi că este efectul semnelor grafice din fața notelor muzicale?

1. A - nii zboa - ră, vrei nu vrei, Ca un stol de po - rum - bei,
2. Și vom prin - de ne - gre - șit, Vi - i - to - rul fe - ri - cit,
U - nu doi, doi și trei, Hai de-a prin - se - lea cu ei.
U - nu doi, doi și trei, Hai de-a prin - se - lea cu ei.

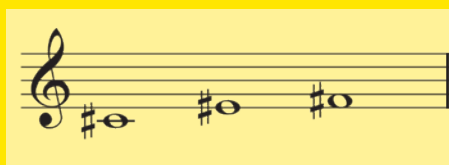
2. Privește imaginea alăturată. Pe clapele pianului sunt notate denumirile notelor muzicale pe care le redau. Pe portativul de deasupra clapele sunt scrise notele muzicale pe care le reprezintă fiecare clapă. Care crezi că este efectul sonor al semnelor așezate înaintea notelor muzicale?

Descarcă pe telefonul mobil aplicația gratuită *Real Piano Gratis*. Observă diferența dintre sunetele alterate și cele nealterate.

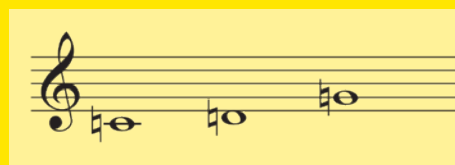
Reține!

Alterația este semnul grafic care indică modificarea înălțimii sunetelor. Se scrie înaintea notei muzicale a cărei înălțime o modifică, pe linia sau pe spațiul în care se scrie și nota muzicală respectivă. Alterația are efect până la bara de măsură sau până la apariția unei alte alterații în cadrul aceleiași măsuri.

Diezul este semnul de alterație care urcă înălțimea sunetului cu un semiton.

Becarul este semnul de alterație care anulează efectul diezului, aducând sunetul la înălțimea lui naturală.

Aplică!

Intonează împreună cu toți colegii următorul exercițiu melodic, pentru a înțelege care este diferența dintre un sunet natural și unul alterat. Pentru a-ți controla intonația, folosește pianul virtual.

Exersează!

Muzică și Geografie

1. Intonează cu solfegiu și cu text cântecul *Alunelu'* din folclorul copiilor. Transcrie cântecul în caiet. Folosește creioane colorate pentru a sublinia fragmentele care seamănă între ele. După ce ai învățat cântecul dansează împreună cu colegii. Dansul popular *Alunelu'* este răspândit în zona Olteniei. Se dansează în cerc, cu pași mărunți, în tempo rapid.

1. A - lu - ne - lu', A - lu - ne - lu', Hai la joc!
2. A - lu - ne - lu', A - lu - ne - lu', Sus săl - tați!

Să ne fi - e, să ne fi - e cu no - roc.
Și la stân - ga, Și la dreap - ta, Hai - deți frați.

Ci - ne-n ho - ră o să joa - ce,
Ci - ne n-o ju - ca de fel_____

Ma - re, ma - re se va fa - ce.
Să ră - mâ - nă mi - ti - tel._____

2. Fragmentul de mai jos face parte din cântecul *Fata de păstor* de Teodor Teodorescu. Analizează care este rolul semnelor de repetiție; de câte ori apare diezul în fața notelor muzicale; de câte ori apare becarul în fața notelor muzicale. Tactează măsura de $\frac{2}{4}$. Intonează melodia cu note și cu text. Improvizează mișcări ale corpului care să ajute la transmiterea mesajului muzical.

Fa - ta de pă - tor o - da - tă, o - i - le_ păș - tea. Cu - cul sus pe-o ră - mu - rea,
Iar - bă gra - să, flori fru - moa - se, cu drag cu - le - gea.

ta - re fru - mos glă - su - ia: „Cu - cu, cu - cu, cu - cu, cu - cu” cu - cul tot cân - ta.

Știi că?

Exercițiile de respirație reprezintă o deprindere de bază în cântul vocal. Cu ajutorul exercițiilor de respirație putem învăța să cântăm sunete lungi, să legăm cuvintele dintr-un cântec, să respectăm legătura dintre fraza muzicală și fraza poetică.

Portofoliu

Compune o melodie care să conțină cel puțin doi diezi și doi becarci. Înregistrează melodia pe telefonul mobil și prezintă-o colegilor.

Bemolul și becarul

Exercițiu de încălzire a vocii

Intonează următoarea vocaliză care te va ajuta la pronunțarea corectă a consoanei **R** în cântec. Atenție la semnul de debut al cadrului didactic și la intonația corectă a înălțimii sunetelor. Schimbă înălțimea sunetelor în același timp cu colegii.

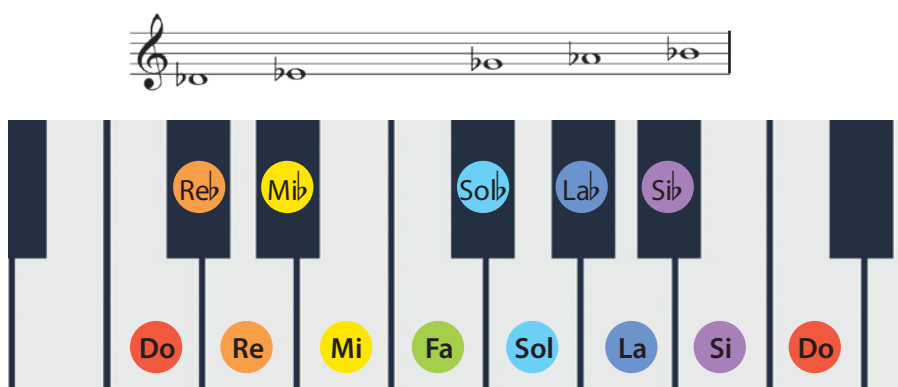

Observă și descoperă!

1. Cântă după auz melodia folclorică *Neghinuță neagră*. Observă și descoperă semnele grafice care apar în cântec. Care crezi că este efectul lor asupra notelor muzicale în fața cărora se găsesc?

2. Privește imaginea alăturată. Pe clapele pianului sunt notate denumirile notelor muzicale pe care le redau. Pe portativul de deasupra clapelor sunt scrise notele muzicale pe care le reprezintă fiecare clapă. Care crezi că este efectul sonor al semnelor așezate în stânga notelor muzicale?

Reține!

Bemolul coboară înălțimea sunetului cu un semiton față de nota naturală.

Becarul anulează efectul bemolului, aducând sunetul la înălțimea lui naturală.

Aplică!

Intonează în grup următorul exercițiu melodic, pentru a înțelege care este diferența dintre un sunet natural și unul alterat. Pentru a-ți controla intonația, folosește pianul virtual.

Muzică și Geografie

Exersează!

1. Tactează măsura de trei pătrimi. Solfegiază și intonează cu text cântecul folcloric *Pe deal pe la Cornățel*. Lucrează în grup: împărțiți clasa în două grupe și intonați cântecul în dialog. Prima grupă va cânta prima parte iar a doua grupă va intona a doua parte. Audiază în manualul digital un fragment din cântecul interpretat de Maria Tănase.

Moderato

1. Foa - ie ver - de di - di - ne - lî, Pe deal, pe la ___ Cor - nă - țel,
2. Tre - ce do - rul mă - run - țe - lî, Cu dra - gos - tea ___ du - pă - el,
Tre - ce do - rul mă run - țel ___ Cu dra - gos - tea ___ du - pă el.
Ca va - ca du - pă vi - țel ___ Ca o - i - ța ___ du - pă miel.

2. Transcrie următorul portativ în caietul de muzică. Scrie câte un bemol în fața fiecărei note muzicale, după modelul de la început.

Model

3. Tactează măsura de $\frac{4}{4}$. Solfegiază, apoi intonează cu text cântecul popular *Foaie verde și-o lălea*. Discută împreună cu colegii efectele alterațiilor folosite în cântec.

Allegro

Foa - ie ver - de și - o la - lea, ___ Ver - de și - o la - lea, Sus în deal și pe vâl - cea, ___
Ver - de și - o la - lea Și mai jos pe - o ră - mu - rea Ver - de și - o la - lea
Cân - tă câ - te - o tur - tu - rea, Ver - de și - o la - lea.

Actorie și muzică

În afară de exercițiile vocale care ne ajută să intonăm corect sunetele, să respirăm corect, există exerciții vocale care ne ajută să avem o dicție bună atât în timp ce vorbim cât și în timp ce cântăm. Actorii, la fel ca muzicienii, fac exerciții de dicție. Încearcă și tu un astfel de exercițiu alcătuit doar din vocale: *Oaia aia e a ei, o iau eu*.

Portofoliu

Compune o melodie care să conțină cel puțin doi bemoli și doi becari. Înregistrează melodia pe telefon și prezintă-o colegilor.

U₂ Sincopa

Exercițiu de respirație

În dialog cu unul dintre colegi, trage aer în piept, apoi încearcă să elimini tot aerul pronunțând consoana **S** ca și cum ai dori să ceri colegului tău să facă liniște. În timp ce elimini tot aerul, tacează măsura de $\frac{4}{4}$. Urmărește câte măsuri de $\frac{4}{4}$ trebuie să tacezi până reușești să elimini tot aerul. Cu cât ai nevoie de mai multe măsuri, cu atât e mai bine.

Observă și descoperă!

Dialog ritmico-melodic: împărțiți clasa în două grupe. Cântați melodia și marcați timpii bătând din palme. Apoi intonați cântecul în dialog, exagerând accentele încercuite pe portativ. Analizați ritmul din al doilea și al patrulea

portativ. Rețineți valorile încercuite. Discutați în clasă despre mutarea accentelor din măsurile respective. Cântă melodia la pianul virtual în dialog cu un coleg care va cânta la fluiet sau la alt instrument muzical, respectând tempoul.

Muzică și text: Lăcrămioara Ana Pauliuc

Grupa A

Ba - te rit - mul cât mai ta - re, Noi for - mu - le în - vă - țăm.
 Lea - gă no - te mu - zi - ca - le Ca ac - cen - tul să-l mu - tăm.

Ta, ta, ta, ta, ta, ta - a, ta, ta, ta, ta, Sin - co - pa

Grupa B

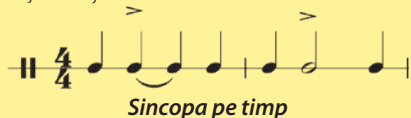
Și noi știm să ba - tem ta - re, Dar știm și să as - cul - tăm.
 Lea - gă no - ta ur - mă - toa - re Ca ac - cen - tul să-l mu - tăm.

Ti, ti, ti, ti, ti, ti - i, ti, ti, ti, Sin - co - pa.

Reține!

Sincopa este formula ritmică care se obține prin legarea unei durate accentuate cu durata neaccentuată precedentă și mutarea accentului pe valoarea inițial neaccentuată.

Sincopa pe timp se obține prin legarea unui timp accentuat de timpul neaccentuat precedent de aceeași înălțime.

Sincopa pe jumătate de timp se obține prin legarea unei jumătăți de timp accentuate de jumătatea de timp neaccentuată precedentă de aceeași înălțime.

Aplică!

Citește textul de mai jos, respectând ritmul de pe portativ.

Trec spre cul - mea din Fă - get Doi dru - meți în - cet, în - cet,
Trec cul - mea spre Fă - get Dru - me - ții-n - cet, în - cet.

Exersează!

1. Citește următorul exercițiu ritmic. Leagă valorile de note de mai jos, astfel încât să obții sincopă. Recitește exercițiul cu ritmul obținut. Explică procedeul prin care ai realizat sincopele.

2. Tactează măsura de $\frac{2}{4}$ și solfegiază cântecul folcloric *Floriciă, trei sulcină**. Cântă cu text respectând ritmul cântecului. Oferă-te să fii solist.

Cântând singur, vei prinde curaj și îți vei dezvolta capacitatea de concentrare, acuratețea intonației și încrederea în tine.

Cântă melodia la pianul virtual.

Solist *Cor* >
Flo - ri - ci - că, trei sul - ci - ne, Tra, la, la, la,
Solist *Cor* >
S-a dus ba - dea, nu mai vi - ne, Tra, la, la, la.
Solist *Cor* >
Tran - da - fir îm - bo - bo - cit, Tra, la, la, la,
Solist *Cor* >
S-a dus mân - dru și-a ve - nit, Tra, la, la, la.

Audiție!

Audiază online lucrarea corală *Brăul amestecat* de Pretorian Vlaiculescu. Analizează în grup formula ritmică de la început. Urmărește de câte ori se aude ritmul respectiv pe parcursul întregii lucrări. Reascultă lucrarea corală. Cântă și tu fragmentul introductiv, de fiecare dată când îl auzi pe parcursul audiției. Respectă accentele. Tactează măsura de $\frac{2}{4}$ imaginându-ți că ești dirijorul corului.

* sulcină (regionalism folosit în Transilvania și Moldova) = sulfină

Contratimpul

Exercițiu de încălzire a vocii

Intonează în grup vocaliza din portativul alăturat. Urmărește gesturile cadrului didactic. Marchează timpul prin bătăi din palme. Inspiră la fiecare pauză astfel încât să nu răzești tempoul. Concomitent, atenția trebuie să fie îndreptată și spre emisia sonoră a vocalei **o**.

Pom, pom, pom, pom, pom, pom, pom, pom.

X = bătăi din palme

Participă alături de colegii tăi la realizarea următorului joc ritmic. Împărțiți clasa în două grupe. Prima grupă va bate din palme ritmul aflat pe primul portativ, respectând accentele. A doua grupă va bate din palme ritmul de pe al doilea portativ, respectând accentele. Analizați ritmul din măsurile marcate în chenar. Găsiți motivul pentru care la grupa B, în măsurile marcate, toate notele muzicale au accent. Citește exercițiul ritmic obținut.

Reține!

Contratimpul este formula ritmică ce se obține prin înlocuirea duratelor accentuate cu pauze și mutarea accentelor pe duratele neaccentuate. Pentru ca o formulă ritmică să fie contratimp, este necesar ca duratele accentuate să fie înlocuite cu pauze, de cel puțin două ori consecutiv.

Contratimpul pe timp se obține prin înlocuirea duratelor accentuate de un timp cu pauze, de cel puțin două ori consecutiv.

Contratimp pe timp

Contratimpul pe jumătate de timp se obține prin înlocuirea duratelor accentuate de jumătate de timp cu pauze, de cel puțin două ori consecutiv.

Contratimp pe jumătate de timp

Aplică!

Transcrie următorul exercițiu în caietul de muzică. Înlocuiește cu pauze valorile de note muzicale pentru a obține diverse formule ritmice în care să apară contratimpul. Citește exercițiul ritmic obținut.

Exersează!

1. Pădăiile alăturate sunt formate din note muzicale și pauze. Aranjează cât mai multe valori de note muzicale și pauze într-un exercițiu ritmic în măsura de $\frac{4}{4}$ astfel încât să obții cât mai multe formule ritmice cu contratimp.

2. Pentru următorul exercițiu ritmic se împarte clasa pe două voci. **Vocea I** va citi ritmul de pe primul portativ. **Vocea a II-a** va citi ritmul de pe al doilea portativ. Apoi **vocea I** va citi portativul al doilea și **vocea a II-a** va citi primul portativ.

Vocea I

Vocea II

Timp, timp, timp, timp, timp, timp, timp, timp,

Timp, con - tra - timp, timp, con - tra - timp,

timp, timp, timp, timp, timp, timp, timp, timp.

timp, con - tra - timp, timp, con - tra - timp.

3. Tactează măsura de $\frac{2}{4}$ pentru a păstra pulsația și solfegiază cântecul folcloric **Zice baciul**. Cântă cu text, respectând ritmul. Analizează cântecul.

Vesel

mf

1. Zi - ce ba - ciul din cim - poi, Tri, li, li, li, li,
2. Zi - ce ba - ciul din cim - poi, Tri, li, li, li, li,

Zi - ce cân - tec pen - tru noi, Tri, li, li, li, li.
Și de u - nul și de doi, Tri, li, li, li, li.

Știi că?

Majoritatea cântecelor folclorice vocale se cântă cu acompaniament instrumental care folosește formule ritmice cu sincopă și contratimp.

Portofoliu

Improvizează un exercițiu ritmic din 8 măsuri de $\frac{4}{4}$. În exercițiu va trebui să apară câte o sincopă pe timp, câte o sincopă pe jumătate de timp, câte un contratimp pe timp și câte un contratimp pe jumătate de timp.

Anacruza

Observă și descoperă!

Muzică și Istorie

Intonează după auz cântecul istoric *Trompetele răsună* de Gavriil Musicescu. Tactează măsura de $\frac{4}{4}$ și observă în ce moment al măsurii începe cântecul. Discută în clasă despre evenimentul istoric care l-a inspirat pe compozitor în scrierea acestui cântec.

Maestoso

Trom - pe - te - le ră - su - nă Prin munți și prin căm - pii, Ro -
 mâ - nii toți se-a - du - nă cu su - te - le de mii. Un glas _____ pe toți îi
 chea - mă, E gla - sul nea - târ - nă - rii, Ei tea - mă n-au de
 ni - meni; Tră - ias - că oas - tea ță - rii! Trom - pe - te - le ră - su - nă prin
 13 munți și prin căm-pii, Ro - mâ - nii toți se-a - du - nă cu su - te - le de mii... Un
 16 dor _____ pe toți îi poar - tă Să-și va - dă iar mo - și - a U - ni - tă, ma - re,
 mân - dră: Tră - ias - că Ro - mâ - ni - a! Tră - ias - că, tră - ias - că, tră -
 ias - că Ro - mâ , - ni _____ a, U - ni - tă, ma - re,
 ma - re, mân - dră, Tră - ias - că Ro - mâ - ni - a!

Reține!

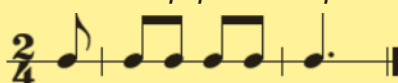
Anacruza reprezintă sunetul sau grupul de sunete care pregătesc apariția timpului accentuat. *Anacruza* poate apărea la începutul cântecului sau la început de frază muzicală. Timpul accentuat se numește *cruză* iar sunetele imediat următoare se numesc *metacruză*, acestea având rolul de a detensiona melodia după momentul accentuat.

Anacruza poate fi pe timp, pe parte de timp sau formulă anacruzică. Aceasta este alcătuită din mai multe sunete.

Anacruza pe timp

Anacruza pe parte de timp

Termenul provine din limba greacă:

Kruzis = atac, lovire*Anakruzis* = înainte de lovire

Aplică!

Muzică și Istorie

Tactează măsura de $\frac{2}{4}$ pentru a păstra pulsația. Intonează după auz cântecul *Treceți batalioane române Carpații*. Discută în clasă despre relația **dintre muzică și text**. Ce fel de caracter are melodia? Unde apare anacruza pe parcursul cântecului? Care este subiectul cântecului?

Maestoso

Un cân - tec is - to - ric ne-a - du - ce a - min - te Că fra - ții în
veci vor fi frați _____ Un cân - tec de lup - tă bă - trân ca U -
ni - rea, Voi, com - pa - tri - oți as - cul - tați _____ Un cân - tec de
lup - tă bă - trân ca U - ni - rea, Voi, com - pa - tri - oți as - cul - tați

Exersează!

Muzică și Istorie

Interpretează după auz cântecul istoric *Pe-al nostru steag* de Ciprian Porumbescu. Respectă nuanțele în timpul cântării. Găsește anacruzele din cântec. Discută în clasă despre evenimentul istoric care i-a inspirat pe poetul Andrei Bârseanu și pe compozitorul Ciprian Porumbescu. Care este mesajul pe care îl transmite cântecul?

Maestoso

f *mf* *f*
1. Pe-al nos - tru steag e scris:, U - ni - re, U - ni - re - n cu - get și - n sim - țiri” Și
2. Am î - nar - mat a noas - tră mâ - nă, Ca să pă - zim un scump pă - mânt; Drep -
sub mă - rea - ța lui um - bri - re Vom în - frun - ta ori - ce lo - viri. A - ce - la - n lup - tă grea se
ta - tea e a lui stă - pă - nă. Iar domn e a - de - vă - rul sfânt.
ff
te - me Ce sin - gur e ră - tă - ci - tor; Iar noi, u - niți în
ori - ce vre - me, Vom fi, vom fi în - vin - gă - tori.

Audiție

Audiază în manualul digital cântecul *Treceți batalioane române Carpații* în interpretarea lui Nicolae Furdui Iancu.

Recapitulare

Alterările și efectele pe care le produc asupra înălțimii sunetelor muzicale

Denumirea alterației	Reprezentarea grafică	Efectul alterației
Diez	#	Urcă înălțimea sunetului muzical cu un semiton
Bemol	b	Coboară înălțimea sunetului muzical cu un semiton
Becar	♮	Anulează efectul diezului și al bemolului aducând sunetul la înălțimea lui inițială

1. Transcrie cântecul *Alunelu'* de la pagina 17, pornind de la nota muzicală do₂, la fel ca în exemplul alăturat. Încercuiește alterările care apar în cântec. Explică de ce sunt folosite alterările respective.

2. Tactează măsura de $\frac{2}{4}$ pentru a păstra pulsația constantă pe parcursul cântecului. Solfegiază, apoi intonează cu text cântecul haiducesc din zona Olteniei *Sub poale de codru verde*. Cu îndrumarea dirijorală a cadrului didactic respectă pregătirea intrării și închiderile de frază. În interpretare folosește *legato de expresie*.

Răspunde la următoarele întrebări:

- Care este efectul alterației din măsura a patra a cântecului?
- Cum se modifică înălțimea sunetului **fa** din măsura a șasea, în comparație cu sunetul **fa** din măsura a cincea?
- Cum se numește semnul așezat deasupra primei note muzicale din portativ? Ce efect produce asupra sunetului muzical?

mf Voinicește

1. Hei! Sub poa - le de co - dru ver - de, Sub poa - le de co - dru ver -
 2. Hei! Foa - ie ver - de de trei mu - re, Foa - ie ver - de de trei mu -
 3. Hei! Cu a - lu - ne mă - run - țe - le, Cu a - lu - ne mă - run - țe -

de, Mi - ti - tel foc mi se ve - de, Mi - ti - tel
 re, Ce mi - e mi - e drag pe lu - me, Po - te - cea -
 le, Să - mi cal - ce mur - gul pe e - le, Sub pi - cioa -

și po - to - lit, — Tot de voi - nici o - co - lit. —
 ua din pă - du - re Par - do - si - tă cu a - lu - ne.
 re să - i tros - neas - că, Tot co - drul să hă - u - leas - că.

3. **Joc ritmic:** Executați următorul joc în grup de trei elevi sau în trei grupe, în funcție de numărul de instrumente de percuție disponibile. Instrumentele de percuție pot fi înlocuite cu bătăi din palme, din degete și din picioare. Urmăriți coordonarea cântului instrumental în grup, respectând ritmul și tempoul.

Trianglu	
Maracas	
Tamburină	

4. Tactează măsura de $\frac{2}{4}$. Solfegiază melodia *Cântec de pădure*. Interpretează cântecul cu text. Răspunde la următoarele întrebări:

- Ce fel de început are cântecul?
- Ce formulă ritmică apare în măsura a doua? În ce alte măsuri mai apare aceeași formulă ritmică?

Transcrie cântecul în caietul de muzică folosind legato de expresie, astfel încât să respecti relația dintre muzică și textul literar.

5. Joc muzical

În locul pieselor obișnuite de șah, confecționează din pastă de modelaj note muzicale. Joacă șah muzical împreună cu colegul de bancă sau cu unul dintre prietenii tăi. Cu duratele câștigate trebuie să formezi sincopă și contratimp pe timp și pe jumătate de timp. Câștigă cel care reușește să obțină cât mai multe astfel de formule ritmice.

- Pionul = șaisprezecime
- Nebunul = optime
- Calul = pătrime
- Tura = pătrime cu punct
- Regina = doime
- Regele = notă întreagă

6. Audiază pe internet și observă formulele ritmice și linia melodică din următoarele piese hip-hop:

- Grandmaster Flash and the Furious Five – *The Message*
- Eminem – *Rap God*
- Outkast – *Ms. Jackson*

U₂ Evaluare

ALTERAȚII ȘI FORMULE RITMICE

I. Alege varianta corectă de răspuns.

- Alterația este semnul grafic care:
 - modifică valoarea unei note;
 - modifică înălțimea sunetului muzical;
 - modifică intensitatea sunetului.
- Bemolul este semnul grafic care:
 - lungește durata sunetului muzical;
 - coboară înălțimea sunetului muzical;
 - ambele variante sunt corecte.
- Anacruza este:
 - o formulă melodică;
 - o formulă ritmică;
 - o alterație.
- Contratimpul se obține prin:
 - legarea valorilor accentuate cu cele neaccentuate;
 - înlocuirea valorilor accentuate cu pauze de cel puțin două ori consecutiv;
 - înlocuirea valorilor neaccentuate cu pauze de cel puțin două ori consecutiv.
- Diezul este semnul grafic care:
 - coboară înălțimea sunetului muzical;
 - anulează bemolul;
 - urcă înălțimea sunetului muzical.
- Bejarul este semnul grafic care:
 - scurtează durata sunetului muzical;
 - accentuează un sunet important;
 - anulează efectul diezului sau al bemolului.
- Sincopa se obține prin:
 - înlocuirea sunetelor accentuate cu pauze;
 - legarea timpilor accentuați de cei neaccentuați;
 - legarea unei valori accentuate cu valoarea neaccentuată precedentă, având sunete de aceeași înălțime.
- Sincopa, contratimpul și anacruza se pot forma pe timp și pe:
 - note întregi;
 - jumătăți de timp;
 - ambele variante sunt corecte.

4p

II. În aritmogriful alăturat vei găsi opt termeni muzicali. Scrie definițiile lor.

2p

III. Improvizează un exercițiu ritmic în care să se regăsească de câte două ori, cele două formule ritmice învățate: sincopa și contratimpul.

2p

A	C	D	F	T	R	B	G	J	H	I	L	K
J	H	A	A	B	W	S	D	B	S	R	V	Z
B	I	G	N	E	E	X	Y	E	M	I	L	A
R	T	S	A	M	B	I	A	C	Z	S	F	H
A	E	I	C	O	N	T	R	A	T	I	M	P
R	B	M	R	L	I	M	I	R	E	N	E	A
X	U	V	U	J	L	E	T	I	A	C	L	J
D	I	E	Z	S	H	E	M	R	V	O	O	M
X	G	Y	A	L	J	U	U	A	H	P	D	V
S	C	D	B	H	T	I	F	G	W	A	I	E
L	J	O	I	K	F	T	N	D	B	B	E	F

Punctaj	Item I	Item II	Item III
4p	8 răspunsuri corecte		
3p	6 răspunsuri corecte		
2p	4 răspunsuri corecte	8 răspunsuri corecte	4 răspunsuri corecte
1p	2 răspunsuri corecte	4 răspunsuri corecte	2 răspunsuri corecte
Autoevaluare 4+2+2+2(din oficiu) = 10			

Unitatea 3

Organizări sonore modale

Competențe

1. Exprimarea unor idei, sentimente, atitudini, prin interpretarea unor lucrări muzicale

1.1. Interpretarea vocală a unor piese monodice și pe două voci

1.2. Interpretarea unor piese simple instrumentale

2. Operarea cu elemente de scris-citit și limbaj muzical

2.2. Utilizarea unor tonalități și a unor moduri

Moduri de două-cinci sunete

Folclorul copiilor. Modificarea unui parametru sonor

Observă și descoperă!

Intonează următoarele cântece. Dezbate în grup cărui gen de muzică aparțin acestea. Observă din câte note muzicale sunt alcătuite liniile melodice, ce durate de note întâlnești, legătura dintre text și melodie.

Melc, melc, codobelc

Melc, melc, co-do-belc, Scoa-te coar-ne
bo - u-rești Și te du la bal - tă
Și bea a - pă cal - dă

Cântecul *Melc, melc, codobelc* este alcătuit din două sunete, notate pe portativul de mai jos.

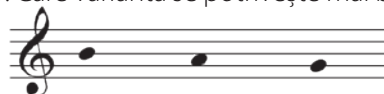

Cântă **rar** și apoi **repede**. Care variantă îți place mai mult? De ce?

Auraș, păcuraș

A - u - raș, pă - cu - raș,
Scoa-te-mi a - pa din u - rechi,
Și țî-oi spă - la co - fe - le,
Că țî-oi da pa - ra - le vechi
Și țî-oi ba - te to - be - le.

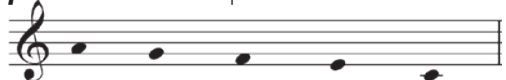
Cântecul *Auraș, păcuraș* este alcătuit din trei sunete notate în portativul de mai jos. Intonează scara muzicală a acestui cântec în urcare și în coborâre. Cântă **forte** și apoi **piano**. Care variantă se potrivește mai bine? De ce?

Unca, donca

Un - ca, don - ca, trei măr - ge - le,
A - cri, ma - cri, far - me - ce - le.
Țui, țui, pa - pa - gal,
Moș Du - mi - tre, ieși a - far!

Cântecul *Unca, donca* este alcătuit din cinci sunete notate în portativul de mai jos. Intonează scara muzicală a acestui cântec în urcare și în coborâre. Cântă cu **vocea** și apoi cu **pianul virtual**. Ce parametru sonor ai modificat?

Reține!

Folclorul copiilor reprezintă prima treaptă în cultura unui popor. Dintotdeauna copiii de pretutindeni au dorit să cunoască și să creeze lumea înconjurătoare prin cântec și joc. Repertoriul copiilor este foarte bogat. Acesta cuprinde numărători, jocuri, cântece, formule de invocare. Prin joc, copiii își construiesc diferite instrumente muzicale cu care se acompaniază (fluier din crenguțe de răchită, zornăitoare din porumb uscat, țambal din scândurele legate între ele etc.).

Caracteristicile folclorului copiilor

Ritmul este alcătuit din pătrimi și optimi.

Melodia poate fi alcătuită din 2,3,4 sunete muzicale (**oligocordii**) sau din cinci sunete (**pentatonii**).

Versurile sunt strâns legate de ritm. Acestea pot cuprinde jocuri de silabe care rimează.

Forma cântecelor se bazează pe motive muzicale care se repetă sau alternează cu alte motive. De obicei, un vers corespunde unui motiv alcătuit din două măsuri.

Aplică!

1. Transcrie în caietul de muzică melodia *Păsărică galbină*. Apoi scrie în ordine descendentă notele muzicale întâlnite în cântec. Intonează scara muzicală obținută. Solfegiază și cântă cu text, tactând măsura.

De dăndinat*

Pă - să - ri - că gal - bi - nă, Vi - no de mă dan - di - nă,
C-a - șa sunt eu în - vă - țat, Ca să dorm tot dăn - di - nat.

2. Citește următoarea numărătoare din folclorul copiilor. Numește cuvintele care au un înțeles. Bate timpul din palme și descoperă duratele care se potrivesc textului. Scrie ritmul în caiet. Inspiră-te din modelul de mai jos.

En ten tin
Sa o raca bin
Sa o raca tica ta,
Elem, belem buș
Ouă cu albuș
Și cu gălbenuș.

model:

| | |
En ten tin
□ □ |
Sa o raca bin

3. Tactează măsura de $\frac{2}{4}$. Solfegiază și intonează cu text melodia *Cărticica mea* din folclorul copiilor. Analizează rîndurile melodice. Scrie în caiet notele muzicale pe care le întâlnești. Intonează scara muzicală obținută.

Am o car - te în cu - lori, Căr - ti - ci - ca mea,
Cu de - se - ne și cu flori, Căr - ti - ci - ca mea,
Ui - te es - te și Gri - vei, Căr - ti - ci - ca mea,
Și-un păs - tor cu șap - te miei, Căr - ti - ci - ca mea.

*dăndinat = legănat (regionalism)

Portofoliu

Improvizează un cântec alcătuit din patru sunete. Scrie în caietul de muzică două, trei numărători pe care le cunoști.

Observă și descoperă!

Cântă după auz următoarea melodie din folclor. Observă și descoperă ce fel de cântec este. În ce perioadă a anului se cântă? Este un cântec de leagăn, o colindă sau un dans?

Argumentează.

Noi um-blăm și co-lin-dăm, Flo-ri-le dal-be
Și pe Dum-ne-zeu pur-tăm, Flo-ri-le dal-be

Mi-ti-tel și'n-fă-șă-țel, Flo-ri-le dal-be,
Și la fa-ță-i fru-mu-șel, Flo-ri-le dal-be.

Reține!

Colinda sau colindul este un gen muzical folcloric. Termenul vine din limba latină (*calendae* = mâine).

În limba română la început s-a folosit termenul **corindă**, termen care mai este prezent și astăzi în unele zone ale țării. În timp, sub influența termenului slav **koleda**, este înlocuit cu termenul **colindă** (după cum spune C.A. Rosetti).

Colinda este un gen muzical străvechi, prezent în cultura poporului român de pe vremea geto-dacilor și romanilor. Peste timp s-au suprapus elemente ale culturii creștine.

Colinda are funcție de urare. Se cântă în timpul sărbătorilor de iarnă din Ajunul Crăciunului până în Ajun de Bobotează de grupuri de copii, de tineri, de adulți care merg din casă în casă, respectând un obicei tradițional bine stabilit.

La început colindele au avut doar texte laice, fiind considerate păgâne. Cu timpul, odată cu apariția creștinismului, au fost create de popor și colinde cu texte religioase care anunță Nașterea Domnului Iisus Hristos.

Melodia colindelor este simplă, construită pe un număr mic de sunete și poate avea o întindere doar de câteva măsuri. Deși este melodie foarte scurtă, colinda poate avea un număr impresionant de strofe. Unele colinde ajung la câteva zeci de strofe. Melodia, ritmul și textul diferă de la zonă la zonă, pe tot cuprinsul țării, având elemente caracteristice regiunilor din care provin.

Din punct de vedere tematic și ca mod de interpretare, colindele pot fi:

- colinde de copii;
- colinde de adulți;
- colinde cu măști.

Colindele de copii sunt cântece folclorice prin care copiii urează din casă în casă sănătate și bunăstare gazdelor. Melodiile colindelor de copii cuprind între două și cinci sunete, au un ritm alcătuit din pătrimi și optimi, având la bază caracteristicile folclorului copiilor.

În funcție de zonele din care provin, copiii colindători mai sunt numiți **"pițărăi"** sau **"bobârnaci"**. Aceștia au cu ei bastoane numite **"colinde"** sau **"colindețe"** pe care le încrustează și le împodobesc frumos.

Colindele de adulți au o mare varietate muzicală și literară și se cântă de grupuri de tineri și grupuri de familii.

Colindele cu măști au versuri sacadate, de multe ori cu un conținut satiric și sunt însoțite de instrumente muzicale populare.

Frumusețea colindelor noastre a atras atenția compozitorilor care au prelucrat coral multe din aceste creații. De asemenea, au compus colinde, respectând caracteristicile melodiei, ritmului și textului genului folcloric.

Aplică!

Următoarele colinde au texte religioase și laice (din viața de zi cu zi). Cântă-le singur ori împreună cu colegii sau familia.

1. Cântă după auz colinda *Deschide ușa, creștine!*

Des - chi - de u - șa, creș - ti - ne, des - chi - de u - șa, creș - ti - ne
Că ve - nim și noi la - ti - ne. La mulți ani, mulți ani cu bi - ne.

2. Tactează măsura de $\frac{3}{4}$. Solfegiază și cântă cu text colinda *Nouă azi ne-a răsărit* de Dumitru Georgescu Kiriac.

Găsește fragmentele melodice care seamănă între ele. Răspunde la întrebarea: ce fel de început are colinda? Cruzic sau anacruhic? Transcrie colinda în caiet. Trasează *legato de expresie* astfel încât să respecti versul poetic.

No - uă azi ne - a ră - să - rit Dom - nul Ii - sus Hris - tos Me - si -
a cel mult do - rit, Dom - nul Ii - sus Hris - tos.

3. Tactează măsura de $\frac{2}{4}$. Solfegiază și cântă cu text colinda *Florile dalbe* culeasă de Timotei Popovici. Scrie în caietul de muzică, în ordine ascendentă, notele muzicale pe care le întâlnești.

Moderato

Ia scu - lați, voi, bo - ieri mari, Flo - ri - le dal - be,
Ia scu - lați, voi, bo - ieri mari, Flo - ri - le dal - be.

Portofoliu

Realizează un colaj de fotografii, desene și texte având ca temă *Colinda – creație a poporului român*.

Audiție

Audiază și învață după auz colindele din manualul digital. Acestea sunt interpretate de Frații Reuț, din Bucovina.

Recapitulare

I. Folclorul copiilor. Intonează următoarele cântece din folclorul copiilor. Extrage sunetele care alcătuiesc melodia și descoperă scările muzicale din care sunt construite. Extrage duratele de note din care sunt alcătuite.

1.

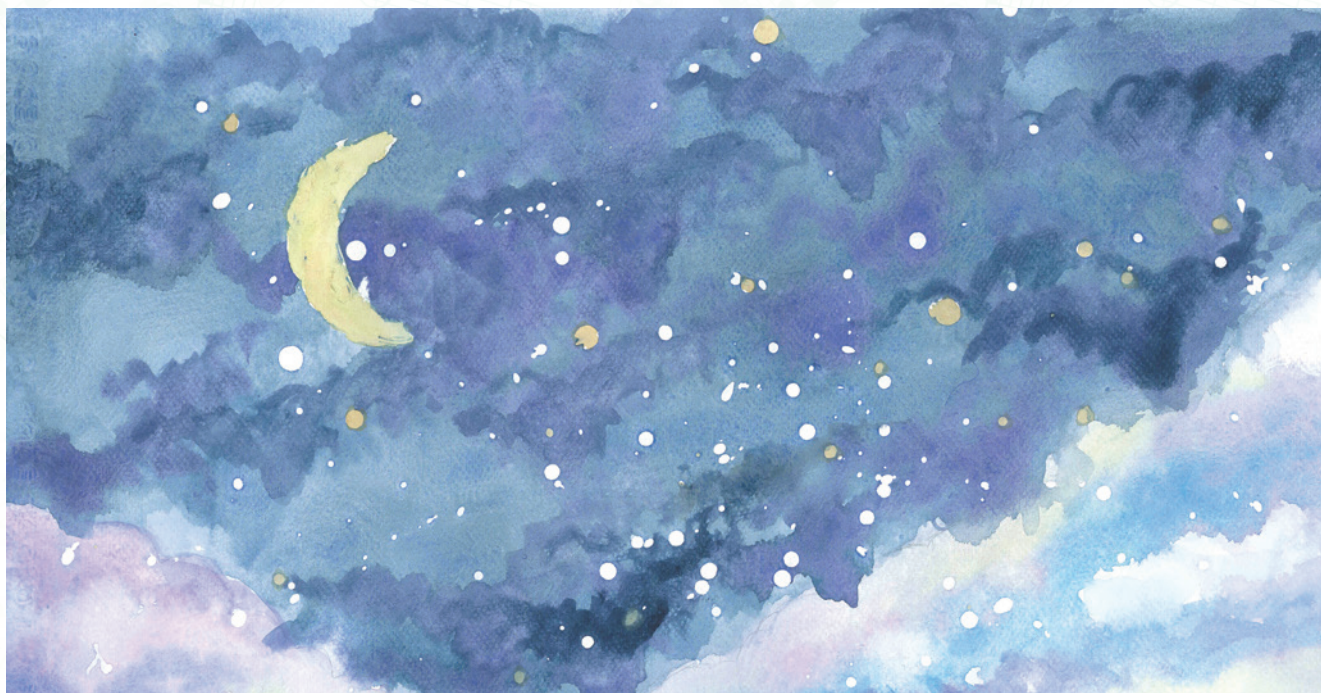

Luci - soa - re, luci, Și-o az - mă de pâi - ne.
Că-ți dă ba - ba nuci, Să lu - cești și mâi - ne.

2.

1. Lu - nă, lu - nă no - uă Ta - ie pâi - nea-n do - uă,
2. Și ne dă și no - uă, Ți - e ju - mă - ta - te,
3. La va - ră bu - ca - te, La toți să - nă - ta - te.

3.

În - tr-un co - pă - cel Stă un gân - dă - cel
Și nu - mă - ră u - nu, doi, Ieși a - fa - ră din - tre noi.

II. Colinda.

1. Intonează cu solfegiu și cu text colinda *Sculați, sculați boieri mari* din colecția lui George Breazul. Extrage sunetele din care este alcătuită melodia. Așează-le în ordine ascendentă pentru a descoperi scara muzicală din care este alcătuită colinda. Intonează scara muzicală obținută.

Scu - lați, scu - lați, bo - ieri mari, Flo - ri - le dal - be
de meri dulci, Flo - ri - le dal - be de meri dulci.

2. Solfegiază și cântă cu text colinda *Voi, acum, copiilor* din colecția lui George Breazul. Această colindă se poate cânta cu solist. Refrenul va fi cântat de toată clasa. Acompaniați-vă de clopoței.

Strofă
Voi, a - cum, co - pi - i - lor, Și voi, buni, pă - rin - ți - lor,
Refren
Lă - u - dați, Și cân - tați, Și vă bu - cu - rați.

3. Intonează cu toată clasa, după auz, colinda *Am plecat să colindăm* de Gheorge Cucu. La început învățați vocea I a colindei. Apoi clasa se împarte în două grupe inegale. Grupa alcătuită din mai puține persoane va cânta vocea a II-a, care reprezintă un acopaniament realizat prin repetarea aceluiași fragment melodic (*ostinato*).

I
Am ple-cat să co-lin- dăm, Domn, Domn, Să-năl- țăm!
II
Domn, Domn, să-'năl- țăm, Domn, Domn, să-'năl- țăm, Domn, Domn, să-'năl- țăm,
Când bo - ie - rii nu-s a - ca - să, Domn, Domn, să - năl - țăm,
Domn, Domn, să - 'năl - țăm, Domn, Domn, să - 'năl - țăm,
Când bo - ie - rii nu-s a - ca - să, Domn, Domn, să - năl - țăm.
Domn, Domn, să - 'năl - țăm, Domn, Domn, să - 'năl - țăm,

U₃ Evaluare

ORGANIZĂRI SONORE MODALE

I. *Improvizează o melodie alcătuită din patru măsuri pentru jocul de silabe de mai jos.*

2 p

1. An - tan - te, Di - ze - ma - ne - pe, Di - ze - ma - ne com - pa - ne, An - tan - te.

II. *Alege varianta corectă de răspuns.*

4 p

- Folclorul muzical poate fi:
 - vocal, instrumental sau vocal-instrumental;
 - vocal și instrumental;
 - vocal-instrumental.
- Folclorul copiilor cuprinde:
 - numărători, jocuri, cântece, formule de invocare;
 - jocuri;
 - cântece.
- În folclorul copiilor ritmul este alcătuit din:
 - doimi și note întregi;
 - pătrimi și doimi;
 - pătrimi și optimi.
- Colinda este:
 - un gen muzical;
 - un cântec de leagăn;
 - o urare.
- Colindele pot avea text:
 - religios;
 - laic;
 - variantele a și b sunt corecte.
- În unele zone colindătorii se mai numesc:
 - colindeți;
 - pițărăi;
 - colindite.
- Colinda *Nouă azi ne-a răsărit* este compusă de:
 - Timotei Popovici;
 - Dumitru Georgescu Kiriac;
 - Gheorghe Cucu.
- Cântecele din folclorul copiilor sunt alcătuite din:
 - 3 sunete muzicale;
 - 2 până la 5 sunete muzicale;
 - 2 până la 6 sunete muzicale;

III. *Scrie titlul la două cântece din folclorul copiilor și două colinde studiate în clasă.*

2 p

Punctaj	Item I	Item II	Item III
4p		8 răspunsuri corecte	
3p		6 răspunsuri corecte	
2p	4 măsuri corecte	4 răspunsuri corecte	4 răspunsuri corecte
1p	2 măsuri corecte	2 răspunsuri corecte	2 răspunsuri corecte
Autoevaluare 2+4+2+2(din oficiu) = 10			

Proiect. *E vremea colindelor*

De ce?

Sărbătorile de iarnă sunt un prilej de bucurie pentru toate vârstele. Tradiția spune că Moșul se așteaptă cu multă veselie și colinde.

Când?

Oare când e potrivit să organizăm un spectacol de Crăciun? Ultima săptămână de școală din semestrul I ar fi perioada cea mai potrivită

Cine?

Și, uite așa, toată școala, părinții, invitații, asistă la un spectacol pregătit de copii.

Cât?

Oare cât să dureze spectacolul? Zece minute, două ore? Cu siguranță vei găsi varianta cea mai bună pentru a mulțumi pe toată lumea.

Unde?

Poate școala are o sală festivă, poate are o sală de sport, poate că un mare magazin este bucuros ca, într-o zi, să găzduiască un mic concert.

Ce?

În paginile următoare vei descoperi o selecție de cântece pentru spectacolul vostru.

Iarna a sosit în zori

Grigore Teodosiu

Moderato
mf

Iar - na a so - sit în zori, La fe - reas - tră a pus flori -
A so - sit cu ge - rul ei, Cu ză - pa - dă și po - lei.

Refren

Cât de ve - seli sun - tem noi Că ne - a - du - ce bul - gări moi
Cu ză - pa - dă ne ju - căm Și cu bul - gări a - run - căm.

Moș Nicolae

Dorica Buzdugan

Allegretto

Știi la noap - te ci - ne vi - ne pe a - ca - să pe la ti - ne, Ci - ne?
Es - te Mo - șul Ni - co - la - e, Pe fu - riș in - tră - n o - da - ie. Vi - ne?
Mo - șu - le, dra - gu - le, Ce ne - a - duci tu bu - nu - le?
Mo - șu - le, dra - gu - le, Ce ne - a - duci tu bu - nu - le?

Noapte de vis

Franz Xavier Gruber

Lento ♩ = 60

Three staves of musical notation in 3/4 time, featuring a melody and accompaniment. The lyrics are written below the notes.

Noap - te de vis, Timp prea sfânt, Toa - te dorm pe pă-mânt
Do - uă i - nimi ve - ghea - ză, Prun - cul dul - ce vi - sea - ză,
În - tr-un lea - găn de vis, — În - tr-un lea - găn de vis.

O, brad frumos!

melodie germană

Maestoso

Three staves of musical notation in 3/4 time, featuring a melody and accompaniment. The lyrics are written below the notes.

O, brad fru-mos, o, brad fru-mos, Cu ce - ti - na tot ver - de, Tu
ești co - pa - cul cre - din - cios, Ce frun - za nu - și - o pier - de. O,
brad fru - mos, o, brad fru - mos, Cu ce - ti - na tot ver - de.

Ce ne-aduce Moș Crăciun

Moderato

Timotei Popovici

Three staves of musical notation in 2/4 time, featuring a melody and accompaniment. The lyrics are written below the notes.

Ce ne-a - du - ce Moș Cră - ciun, Moș Cră - ciun? Tot ce e fru -
mos și bun, fru - mos și bun Un cal mic de că - lă - rit, de
că - lă - rit, Cărți fru - moa - se de ci - tit, da, de ci - tit.

Moș Crăciun

Dorica Buzdugan

Moderato

Muș Cră-ciun, Muș Cră-ciun, tu ești a-tât de bun!— Când vii în sea-ra de A-jun, Ești dar - nic, Muș Cră- ciun!— Toți co - pi - la - șii stau cu-minți și-aș-teap - tă da - rul tău, — Sunt buni și-as-cul - tă de pă-rinți, Ni - ci-un co - pil nu-i rău.

Copilul blând

Co - pi - lu - le cu ochi se - nini, Tu ia - răși vii prin - tre stră - ini În peș - te - ră, — pe pa - ie reci — Tu ca - pul ia - răși ți-l a - pleci În peș - te - ră, — pe pa - ie reci — Tu ca - pul ia - răși ți-l a - pleci.

Bună dimineața la Moș Ajun!

Alexandru Podoleanu

Bu-nă-di-mi - nea - ța la Moș A - jun! Ne dați ori nu ne dați, Ne dați ori nu ne dați, Ne dați, Ne dați? — Am ve-nit și noi o - da - tă La un an cu **da capo al Fine** să - nă - ta - te, Dom-nul sfânt să ne a - ju - te La co-vrigi și la nuci mul - te.

Unitatea 4

Intervale muzicale

Competențe

1. Exprimarea unor idei, sentimente, atitudini, prin interpretarea unor lucrări muzicale

1.1. Interpretarea vocală a unor piese monodice și pe două voci

1.2. Interpretarea unor piese simple instrumentale

2. Operarea cu elemente de scris – citit și limbaj muzical

2.1. Operarea cu intervale

3. Aprecierea lucrărilor muzicale, inclusiv a conținutului lor afectiv, atitudinal și ideatic

3.1. Perceperea unor noțiuni muzicale prin audiție direcționată

3.2. Explorarea relației muzicii cu celelalte arte

U₄ Prima și octava

Observă și descoperă!

Privește notele muzicale din portativul alăturat. Cântă la pianul virtual și compară cele două sunete din fiecare măsură. Au aceeași înălțime, au înălțimi apropiate sau înălțimi depărtate?

Amintește-ți!

Orice cântec se formează prin succesiunea mai multor sunete muzicale. Acestea pot fi repetate, dispuse treptat sau în salt.

Reține!

Intervalul muzical este raportul de înălțime dintre două sunete muzicale.

- ▶ Analiza oricărui interval se face cu ajutorul celor două sunete din care este alcătuit.
- ▶ Sunetul grav se numește baza intervalului, iar sunetul acut se numește vârful intervalului.
- ▶ Mărimea unui interval se măsoară luând în considerare două aspecte:
 - **mărimea cantitativă a intervalului:** numărul de trepte care există între baza și vârful intervalului.
 - **mărimea calitativă:** numărul de tonuri și semitonuri care există între baza și vârful intervalului.
- ▶ Denumirea intervalelor muzicale provine din limba italiană, la fel ca marea majoritate a termenilor muzicali (ex. piano = încet, Allegro = Repede).

Aplică!

Tactează măsura de $\frac{2}{4}$. Solfegiază și cântă cu text fragmentul muzical din *Oda Bucuriei* de Ludwig van Beethoven. Găsește un exemplu de interval în care sunetele se repetă; un exemplu de interval în care sunetele sunt alăturate și cel puțin două exemple de intervale în care sunetele sunt dispuse în salt.

Compozitori celebri

Ludwig van Beethoven (Bonn, Germania, 1770 - Viena, Austria, 1827) este unul dintre cei mai mari compozitori din toată timpurile. Prin muzica sa Beethoven a fost un revoluționar fără precedent. *Oda bucuriei* este una din cele mai cântate compoziții ale lui Ludwig van Beethoven, având premiera în 1827. Fragmentul de mai sus face parte din Simfonia a IX-a. Scrisă în 4 părți, aceasta se încheie cu un imn pentru patru soliști vocali, cor și orchestră, pe versuri de Friederich Schiller. Din 1985 este actualul imn oficial al Uniunii Europene.

Observă și descoperă!

Tactează măsura de $\frac{3}{4}$. Solfegiază și cântă cu text fragmentul din duetul *Geronimo și Contele* din opera *Căsătoria secretă* de Domenico Cimarosa. Observă notele muzicale care se repetă și toate notele muzicale care se numesc la fel, după model. Copiază în caiet fragmentul muzical. Încercuiește notele muzicale care poartă același nume dar se scriu diferit pe portativ, după modelul din măsura a doua.

Cin' să-n-drăz-neas - că să se gân-deas - că, da, da, să se gân-deas - că.
Re-vol-tă - toa - re, re-vol-tă - toa - re, Nu vrea s-as - cul - te vor-be prea mul - te,
De pro-mi - siu - ne n-a-re ha - bar, De pro-mi - siu - ne n-a-re ha - bar.

Reține!

Prima este cel mai mic interval muzical dintre două sunete. Se obține prin repetarea aceluiași sunet. Este un interval perfect deoarece are un singur aspect la bază, cel perfect. Se notează cu **1P**. Exemplu:

Octava este intervalul dintre un sunet muzical dat și repetarea lui cu opt trepte mai sus sau mai jos. Este un interval perfect și se notează cu **8P**.

Exemplu:

Aplică!

Cântă cu solfegiu și cu text următorul exercițiu melodic. Acest exercițiu te va ajuta să conștientizezi diferența dintre intervalul de *primă* și cel de *octavă*. După ce ai intonat curat acest exercițiu, încearcă să îl repeți pornind de pe alte sunete naturale.

Pri-mă, pri-mă, oc - ta - vă. Pri-mă, pri-mă, oc - ta - vă. Pri-mă, pri-mă, oc - ta - vă.

Compozitori celebri

Domenico Cimarosa (1749 – 1801) s-a născut și a trăit în Italia. Întreaga sa activitate componistică a dedicat-o genului dramatic, scriind peste 80 de opere. Dintre acestea, de cel mai mare succes s-a bucurat opera *Căsătoria secretă*. Premiera operei a avut loc în anul din 1792.

Audiție

Audiază pe internet sau în sala de spectacole opera *Căsătoria secretă* de Domenico Cimarosa. Completează o fișă de audiție cu numele compozitorului, numele piesei, data compunerii și impresia sonoră.

Secunda

Exercițiu de încălzire a vocii

Începe ora de educație muzicală cu exerciții de respirație și cu exerciții de încălzire a vocii. Îți propunem următorul exercițiu vocal. Cântă cu gura închisă (*m*), apoi cu gura deschisă, folosind vocala *a*. Acest exercițiu te va ajuta la o emisie corectă a sunetelor.

Observă și descoperă!

Muzică și Literatură

Cântă după auz *Revedere* de Dumitru Georgescu Kiriac, pe versuri de Mihai Eminescu. Analizează cântecul sub următoarele aspecte:

1. Care este rolul semnului de legato?
2. Observă și descoperă în ce raport de înălțime se găsesc sunetele deasupra cărora se găsește semnul de legato.

Co - dru - le, co - dru - țu - le, Ce mai faci dră - gu - țu - le,
Că de - când nu ne-am vă - zut Mul - tă vre - me a tre - cut,
Și de când m-am de - păr-tat Mul - tă vre - me am um - blat.

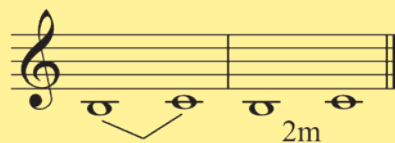
Reține!

SECUNDA este intervalul muzical dintre două trepte alăturate.

Secunda mică este egală cu un semiton și se notează cu **2m**.

Secunda mare este egală cu un ton și se notează cu **2M**.

Secunda mică

Secunda mare

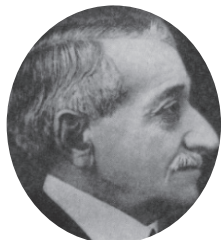

Aplică!

Cântă următoarele exerciții de intonație. Atenție la redarea înălțimilor sunetelor. Aceste exerciții te vor ajuta să cânți corect secundele mari și secundele mici. De asemenea, te vor ajuta să deosebești o secundă mare de o secundă mică. Pentru a te convinge că ai cântat bine, te poți controla cu pianul virtual.

Secunda mare: Mi, e, a, o, u.
Secunda mică: Mi, e, a, o, u.

Compozitori celebri

Dumitru Georgescu Kiriac (1866 – 1928) este unul dintre reprezentanții de seamă ai muzicii corale românești. Compozitor, pedagog, dirijor, folclorist și profesor la Conservatorul de Muzică din București a fost preocupat permanent de dezvoltarea învățământului muzical românesc. Creația sa cuprinde muzică vocală, lucrări corale, culegeri de folclor, lucrări didactice, colecții de cântece pentru elevi.

Joc muzical

Colegul de bancă îți va cânta secunde mari și secunde mici la pianul virtual. Recunoaște intervalele.

Exersează!

1. Tactează măsura de $\frac{2}{4}$. Solfegiază și intonează cu text melodia *Ileana* de Gavriil Musicescu. Transcrie cântecul în caiet. Subliniază secundele mici.

Allegretto

Hai, I - lea - nă, la po - ia - nă, I - lea - nă, I - lea - nă,

Să să - păm o bu - ru - ia - nă, I - lea - nă, I - lea - nă.

Gesturi dirijorale. Tactare. Pregătirea intrării. Închideri de frază. Diferențe dinamice

2. Tactează măsura de $\frac{2}{4}$. Solfegiază și intonează cu text fragmentul din *Fantezia pentru pian, cor și orchestră* de Ludwig van Beethoven. Atenția este îndreptată spre dirijor. Acesta îți va arăta prin gesturi momentul în care trebuie să începi să cânti. Va tacta măsura pentru păstrarea unei pulsații constante și îți va arăta momentele de încheiere a frazelor muzicale. Transcrie fragmentul muzical în caiet. Găsește cel puțin două secunde mici și două secunde mari.

Bun ve - nit ră - su - nă a - le pă - cii cal - de me - lo -

dii, — Nori pe cer se mai a - du - nă și în piept ne - li - niș -

tiri. Doar o ar - tă no - uă - n - vi - e, proas - păt cân - tec și nou

joc, Ti - ne - reas - că măr - tu - ri - e, a - de - văr și grai de foc.

Știai că?

Prima clasificare a intervalelor muzicale a fost făcută de muzicograful* grec Aristide Quintilian (sec. I – II d.H.) în lucrarea sa *De musica*.

*muzicograf = scriitor care se dedică studiilor asupra muzicii

Audiție

Audiază pe internet sau în sala de spectacole opera *Fantezia pentru pian, cor și orchestră* de Ludwig van Beethoven. Completează fișa de audiție și prezintă-o colegilor.

U₄ Terța

Exercițiu de încălzire a vocii

Ridică mâinile deasupra capului. La semnul de debut al cadrului didactic, inspiră adânc și ridică mâinile încercând să atingi tavanul. În acest timp conștientizează cât de mult s-au umplut plămâni de aer. Expiră ușor până la terminarea aerului. Acest exercițiu te va ajuta să înțelegi care este locul în care trebuie să ajungă aerul inspirat de tine.

Observă și descoperă!

Cântă cu solfegiu și cu text cântecul *Hora* din folclorul copiilor. Observă și descoperă intervalul muzical care apare în cântec pe primul timp al fiecărei măsurii.

Allegretto

1. Frun - ză ver - de de ci - coa - re, Tra, la, la, la, la, la,
 Hai, să tra - gem ho - ra ma - re, Tra, la, la, la, la, la,
 Pe câm - pi - a cea cu flori, Tra, la, la, la, la, la,
 Că e soa - re fă - ră nori, Tra, la, la, la, la, la.

Reține!

TERȚA este intervalul muzical dintre o treaptă dată și a treia, în ordinea succesivă a scării muzicale.

Terța poate fi mică sau mare.

Terța mică este alcătuită dintr-un ton și un semiton.

Terța mare este alcătuită din două tonuri.

Aplică!

Cântă următoarele exerciții de intonație. Acestea te vor ajuta să faci diferența dintre terța mare și terța mică și să le intonezi corect.

Ter - ță ma - re, ter - ță mi - că

Joc muzical

Colegul de bancă îți va cânta terțe mari și terțe mici la pianul virtual. Recunoaște intervalele.

Exersează!

1. Folosind notele muzicale din portativul alăturat, scrie în caietul de muzică trei terțe mici și trei terțe mari fără a repeta nicio notă muzicală.

2. Cântă cu solfegiu și cu text cântecul popular *Trandafir frumos* din colecția George Breazul – Nicolae Saxu. Analizează rolul semnelor de repetiție și terțele care apar. Transcrie în caietul de muzică intervalele de terță pe care le găsești.

Voinicește

1. Frun - ză ver de flori mă - run - te, Tran - da - fir fru - mos,
2. Eu gân - desc că-mi cân - tă mi - e, Tran - da - fir fru - mos,
3. Și el cân - tă la voi - nici, Tran - da - fir fru - mos,

Cân - tă cu-cu-n vârf de mun - te, Tran-da - fir fru - mos.____
El cân - tă de voi - ni - ci - e, Tran-da - fir fru - mos.____
Că ei plea - că de pe-a ici, Tran-da - fir fru - mos.____

3. Tactează măsura melodiei de mai jos. Solfegiază și cântă cu text *Cântecul cucului* de Ioan D. Chirescu. Organizează un mic grup vocal care să te ajute în interpretarea ca solist a cântecului, conform indicațiilor.

Cor Solist Cor

1. Cu - cu - le pa - să - re su - ră Cuc, cu - cu, Cu - cu - le pa -
să - re su - ră Cuc, cu - cu, Ce tot cânti la noi pe șu - ră,
Cu - cu - lea - nă lu - go - ja - nă, Cuc, cu - cu, Ce tot cânti la
noi pe șu - ră Cu-cu-lea - nă lu-go-ja - nă Cuc, cu - cu, cu - cu.

Portofoliu

Știi că?

Termenul *interval* provine din limba latină (*intervallum*).

Folosește creativitatea pentru a compune o melodie alcătuită din intervalele muzicale pe care le-ai învățat. Trebuie să respecti următoarele reguli: primul sunet va fi **do**, **mi** sau **sol**. Ultimul sunet va fi **do**. Cântă melodia la un instrument muzical sau la pianul virtual.

U₄ Cvarta și cvinta

Exercițiu de încălzire a vocii

Intonează următorul exercițiu de încălzire a vocii. Acesta te va ajuta la emisia corectă a vocalelor **a**, **e** și **i**.

Mi, e, a

Observă și descoperă!

Cântă cu solfegiu și cu text cântecul *Ciobănașul* din folclorul copiilor. Observă și descoperă intervalul muzical care apare în prima măsură a cântecului și intervalul muzical care apare în portativul al treilea, măsura a patra.

Cio - bă - naș la oi m-aș du - ce, Cio - bă - na - șu - le.
 Dar nu-mi pla - ce ur - da dul - ce, Cio - bă - na - șu - le.
 Tri, li, li, li, li, Tri, li, li, li, li, li.
 Tri, li, li, li, li, Tri, li, li, li, li.

Reține!

CVARTA este intervalul muzical dintre o treaptă dată și a patra, în ordinea succesivă a scării muzicale.

Este un interval perfect și se notează cu **4P**.

1 2 3 4 4P

CVINTA este intervalul muzical dintre o treaptă dată și a cincea, în ordinea succesivă a scării muzicale.

Este un interval perfect și se notează cu **5P**.

1 2 3 4 5 5P

Aplică!

Cântă exercițiul de intonație din portativul următor. Acesta te va ajuta să intonezi corect intervalele de cvartă și de cvintă.

Joc muzical

Colegul de bancă îți va cânta secunde, terțe, cvarte și cvinte la pianul virtual. Recunoaște intervalele.

Exersează!

1. În portativul alăturat sunt opt note muzicale. Combină-le astfel încât să obții patru cvarte perfecte.

2. Solfegiază și cântă cu text *Dor de primăvară* de Gheorghe Cucu. Discută în clasă rolul semnelor de repetiție și modul în care acestea se succed. Găsește cvartele și cvintele din cântec.

Allegro

Of, of, of, of, Ce-aș tră - i pân' oi ve - dea,
În - ver - zind cos - tiș, vâl - cea. Rân - du - nici zbu - rând pe - a - fa - ră Și - n - flo - rind ci - re - șii ia - ră,
Of, of, De-aș tră - i pân' oi ve - dea În - ver - zind cos -
tiș, vâl - cea, Rân - du - nici zbu - rând pe - a - fa - ră Și - n - flo - rind ci - re - șii ia - ră.
Of, of, Un - de, un - de ză - bo - vești? Pen - tru ce nu mai so - sești? _____
Pri - mă - va - ră - n - cân - tă - toa - re, Cu bu - jori la cin - gă - toa - re. Of, of, of, of.

Compozitori celebri

Gheorghe Cucu (1882 – 1932) a fost dirijor, compozitor și folclorist român. Alături de Gavriil Mucicescu, George Dima, Dumitru Georgescu Kiriac și Ion Vidu, a contribuit la dezvoltarea școlii naționale muzicale românești. În lucrările sale s-a inspirat din folclorul românesc. A scris peste 100 de lucrări corale, multe dintre acestea fiind prelucrări ale unor cântece populare și colinde. A compus numeroase lucrări religioase, printre care cântări pentru liturghie.

U₄ Sexta și septima

Exercițiu de încălzire a vocii

Cântă exercițiul de mai jos pentru a obține o intonație corectă.

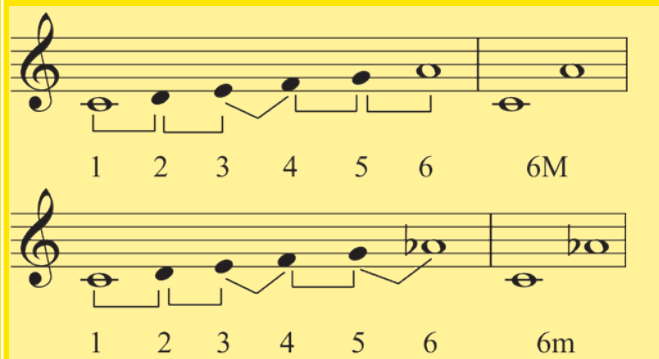
Observă și descoperă!

Cântă cu solfegiu și cu text fragmentul muzical din aria Adelei din opereta *Liliacul* de Johann Strauss. Descoperă intervalele muzicale care apar în prima și în a treia măsură, între timpii doi și trei. Numără treptele care se află între notele muzicale ale celor două intervale. Improvizează mișcări care să ajute la transmiterea mesajului muzical.

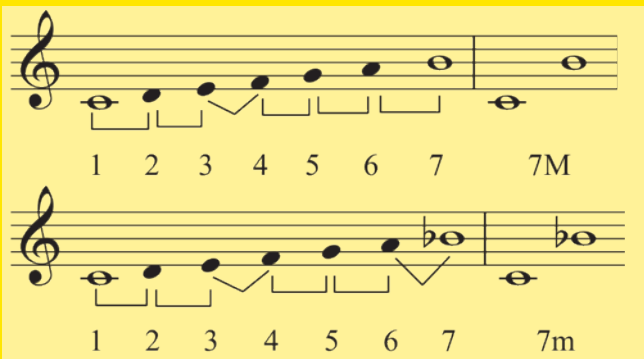

Reține!

SEXTA este intervalul muzical dintre o treaptă dată și a șasea, în ordinea succesivă a scării muzicale. Sexta poate fi mică sau mare, în funcție de numărul tonurilor și al semitonurilor din care sunt alcătuite intervalele.

SEPTIMA este intervalul muzical dintre o treaptă dată și a șaptea, în ordinea succesivă a scării muzicale. Septima poate fi mică sau mare, în funcție de numărul tonurilor și al semitonurilor din care sunt alcătuite intervalele.

Compozitori celebri

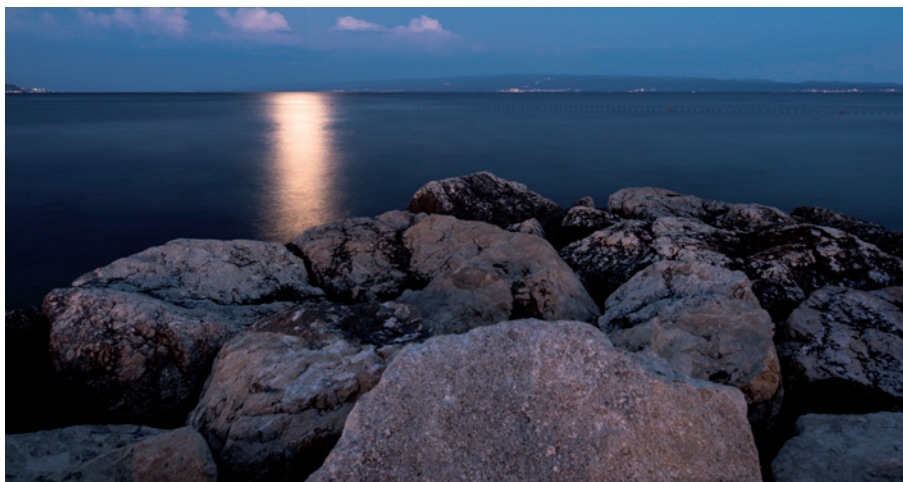
Johann Strauss – fiul (1825 – 1899) a fost dirijor și compozitor austriac. Și-a făcut studiile sub îndrumarea tatălui său, compozitorul Johann Strauss. Creația sa cuprinde muzică simfonică, operete (dintre care cea mai cunoscută este *Liliacul*) și peste 140 de valsuri, multe dintre acestea fiind celebre până în zilele noastre (*Dunărea albastră*, *Povești din pădurea vieneză*, *Vocile primăverii* etc.). În calitate de dirijor a susținut turnee în toată lumea, bucurându-se de un succes răsunător. Unul dintre aceste turnee l-a susținut în Transilvania și în Țara Românească.

Joc muzical

Colegul de bancă îți va cânta diferite intervale la pianul virtual. Recunoaște intervalele.

Exersează!

1. Solfegiază și intonează cu text cântoneta napolitană *Santa Lucia*. După ce ai învățat foarte bine cântecul, roagă un coleg să te acompanieze la chitară sau la alt instrument. Analizează ce intervale muzicale apar în cântec.

Moderato

Sul ma - re lu - ci - ca l'a - stro d'ar - gen - to,
Pe lu - ciul mă - rii lu - ceș - te lu - na,

Pla - ci - da e l'on - da, pros - pe - ro il ven - to,
Do - mol e va - lul, a - di - e vîn - tul,

Ve - ni - te al - l'a - gi - le bar - chet - ta mi - a
Vi - no te-aș - tept la mal, Vi - no în bar - ca mea

San - ta Lu - ci - a, San - ta Lu - ci - a.
San - ta Lu - ci - a, San - ta Lu - ci - a.

2. Solfegiază și intonează cu text cântecul *Pupăza* pe un text de Ion Creangă. Analizează cântecul. Găsește cât mai multe intervale dintre cele pe care le-ai învățat. Notează-le în caietul de muzică specificând sub portativ denumirea lor.

Pu, pu, pu, strici me - reu som - nul meu pu - pă - ză din tei

Las' că mi te prind mo - ța - to și te-oi în - tre - ba ce vrei

Când ți-oi smul - ge coa - da toa - tă și te-oi vin - de pe cinci lei.

Știi că?

Intervalele muzicale constituie elemente de bază ale muzicii.

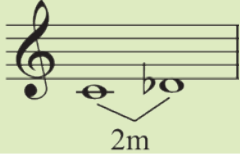

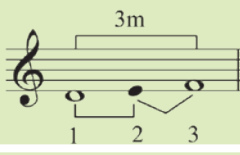
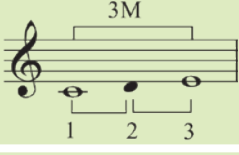

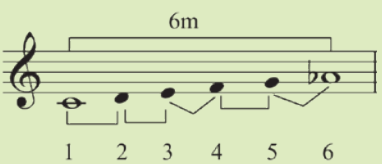

Audiție

Audiază pe internet sau în sala de spectacole opereta *Liliacul* de Johann Strauss – fiul. Completează fișa de audiție și prezintă-o colegilor.

Recapitulare

1. Exercițiu melodic pentru dezvoltarea auzului:

Ascultă sunetele și intervalele muzicale redactate la pianul din manualul digital. Încearcă să le cânti și tu.

TABELUL INTERVALELOR	
Prima	
Secunda	
	
Terța	
	
Cvarta	
Cvinta	
Sexta	
	
Septima	
	
Octava	

2. Completează în caiet intervalele muzicale, după model.

3. Joc muzical

Vei auzi câteva intervale cântate la pianul virtual. Recunoaște intervalele.

Recunoaște intervalele din următorul portativ. Notează-le după exemplul de la început.

4. Tactează măsura de $\frac{3}{4}$. Intonează cântecul *Vine ploaia* de Timotei Popovici. Extrage din cântec toate intervalele pe care le găsești. Precizează gama tonalității în care este scris cântecul.

Vi-ne ploa-ia! Las' să vi-e! Bu-nă-i ploa-ia, toți o ști-e, Chiar și iar-ba din câm
pi - e, Bu - nă-i ploa - ia, toți o ști - e,
Chiar și iar - ba din câm - pi - e, Vi - ne ploa-ia! Las' să vi - e!

Muzică și Literatură

5. Analizează cântecul *La mijloc de codru des* de Iacob Mureșianu, pe versuri de Mihai Eminescu. Notează în caiet: tonalitatea, măsura, ce fel de început are, ce alterații apar pe parcurs. Tactează măsura de $\frac{3}{4}$. Solfegiază și intonează cântecul cu text. Extrage toate intervalele pe care le întâlnești în cântec.

La mij - loc de co-dru des Toa-te pă - să-ri-le ies Din hu-ceag de a-lu-niș La vo-
io - sul lu-mi - niș, Lu-mi - niș de lân-gă bal - tă, Ca-re-n tres - ti - a î - nal - tă, Le-gă-
nân - du-se din un-de, În a - dân-cu-i se pă - trun - de. — Și de lu - nă și de soa-re Și de
pă - să-ri că-lă - toa-re Și de lu - nă și de ste-le și de zbor de rân-du - ne - le. —

6. Portofoliu

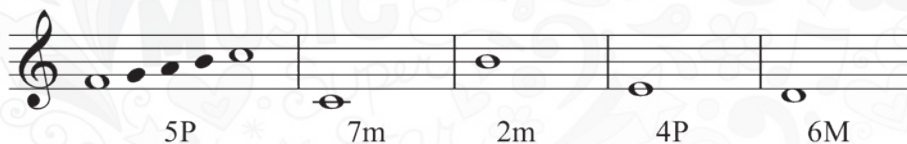
Realizează o listă cu toate cântecele pe care le cunoști. Propune colegilor să le cântați împreună.

U₄ Evaluare

INTERVALE MUZICALE

I. Completează portativul următor după exemplul dat.

2p

II. Recunoaște intervalele.

2p

III. Alege varianta corectă de răspuns:

2p

- Prima este intervalul alcătuit din:
 - două sunete dispuse prin salt;
 - două sunete alăturate;
 - repetarea aceluiași sunet.
- Cine a scris opereta *Liliacul*?
 - Gheorghe Cucu;
 - Johann Strauss – fiul;
 - Dumitru Georgescu Kiriac.
- Cine a înființat Societatea *Carmen*?
 - Dumitru Georgescu Kiriac;
 - Gheorghe Cucu;
 - Timotei Popovici.
- Imnul Uniunii Europene este compus de:
 - Wolfgang Amadeus Mozart;
 - Domenico Cimarosa;
 - Ludwig van Beethoven.

IV. Improvizează o melodie alcătuită din patru măsuri în care să se regăsească o secundă mare, o terță mică, o sextă mare și o octavă perfectă.

2p

Punctaj	Item I	Item II	Item III	Item IV
2p	4 răspunsuri corecte	4 răspunsuri corecte	4 răspunsuri corecte	4 răspunsuri corecte
1p	2 răspunsuri corecte	2 răspunsuri corecte	2 răspunsuri corecte	2 răspunsuri corecte
Autoevaluare 2+2+2+2+2(din oficiu) = 10				

Unitatea 5

Organizări sonore tonale

Competențe

1. Exprimarea unor idei, sentimente, atitudini, prin interpretarea unor lucrări muzicale

1.1. Interpretarea vocală a unor piese monodice și pe două voci

1.3. Asocierea structurii și mesajului muzical cu gesturi și imagini adecvate

2. Operarea cu elemente de scris – citit și limbaj muzical

2.2. Utilizarea unor tonalități și a unor moduri

3. Aprecierea lucrărilor muzicale, inclusiv a conținutului lor afectiv, atitudinal și ideatic

3.1. Perceperea unor noțiuni muzicale prin audiție direcționată

Gama Do major

Joc melodic

Pe catedră sunt așezate opt bilețele pe care sunt scrise notele muzicale de la **do1** la **do2**. Clasa se împarte în opt grupe. Din fiecare grupă, câte un elev extrage un bilețel. Fiecare grupă va avea de cântat doar nota muzicală de pe bilețelul extras. La semnul de debut al cadrului didactic, grupele vor cânta pe rând notele muzicale de la cea mai joasă la cea mai înaltă, apoi de la cea mai înaltă la cea mai joasă. Acest joc se poate face și cu clopoței muzicali sau cu tuburi muzicale (boomwhakers).

Amintește-ți!

Tonalitatea reprezintă totalitatea sunetelor muzicale care gravitează în jurul unui anumit sunet muzical denumit **tonică**.

Gama reprezintă ordinea succesivă ascendentă sau descendentă a sunetelor unei tonalități, pornind de la tonică și terminând cu repetarea acesteia la octavă.

Sub portativ se notează treptele gamei. Gama Do major este alcătuită din cinci tonuri și două semitonuri. Se numește *majoră* deoarece distanța de la tonică la a treia treaptă este de 3M.

Observă și descoperă!

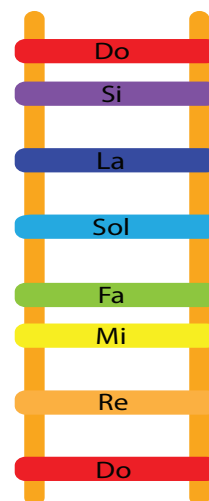
Solfegiază și cântă cu text melodia *Țara mea* de Dumitru Georgescu Kiriac. Transcrie cântecul în caietul de muzică. Încercuiește toate măsurile care seamănă cu prima măsură. În portativul următor scrie gama Do major și descoperă pe ce trepte din gamă se găsesc cele trei sunete. De ce crezi că melodia este scrisă într-o gamă majoră?

Reține!

În orice gamă majoră semitonurile se găsesc între treptele III – IV și VII – VIII. Intervalele care determină modul gamei sunt terța mare, sexta mare și septima mare care se formează pe tonică.

Arpegiul gamei Do major

Arpegiul unei tonalități este succesiunea treptelor I, III, V, VIII ale unei game.

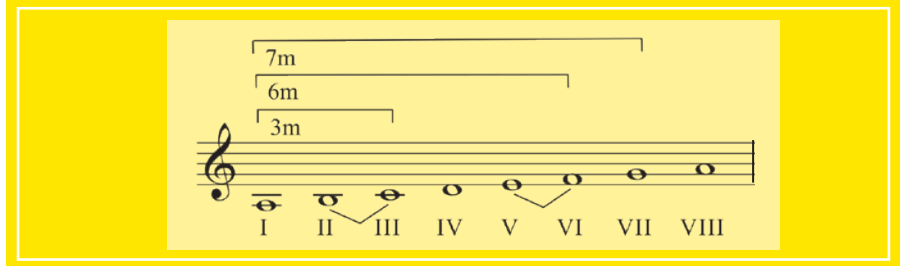
Aplică!

Intonează gama și arpegiul gamei Do major în urcare și în coborâre.

Gama la minor natural

Amintește-ți!

În gama **la minor natural** semitonurile se găsesc între treptele II – III și V – VI. Se numește *la minor natural* deoarece este alcătuită exclusiv din sunetele naturale care se găsesc în Do major, numai că începe de pe sunetul *la*.

Observă și descoperă!

Scrie în caietul de muzică melodia *S-a dus cucul de pe-aici* de Timotei Popovici. Sub cântec scrie gama la minor. Compară structura gamelor **Do major** și **la minor**. Justifică schimbarea melodiei la volta a doua. De ce crezi că melodia este scrisă într-o gamă minoră?

Reține!

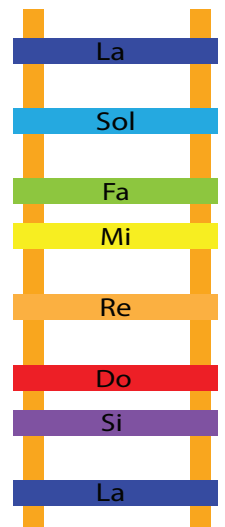
Intervalele care determină modul gamei sunt terța mică, sexta mică și septima mică formate pe tonică.

Arpegiul gamei la minor este alcătuit din sunetele *la, do, mi, la*.

Tonalitățile Do major și la minor au același material sonor. Ele se deosebesc prin tonică și treptele pe care se află semitonurile.

Tonalitățile care au același material sonor, dar se deosebesc prin tonică se numesc **tonalități relative**.

Arpegiul gamei la minor

Aplică!

Cântă în urcare și în coborâre gamele Do major și la minor natural. Compară structura celor două game.

Gama la minor armonic

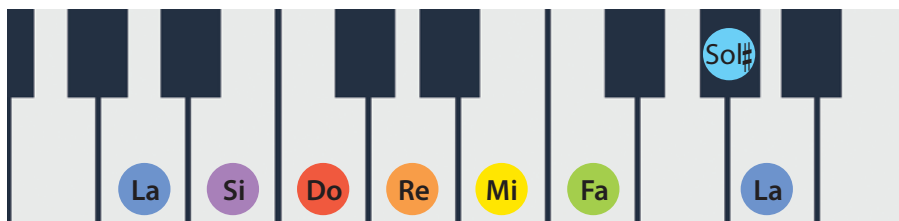
Observă și descoperă!

Intonează arpegiul tonalității la minor. Cântă melodia *Noapte de vară* de A.I. Ivela. Scrie în ordine ascendentă notele muzicale din cântec. Descoperă elementul nou din gama formată. După ce ai învățat melodia foarte bine cu text, cântă în canon împreună cu colegii. Respectă diferențele dinamice.

Allegretto

Ză - ri - le de far - mec pli - ne Stră - lu - cesc în
 lu - mi - niș, Zboa - ră mier - le - le-n tu - fiș^{pp} Și din co - drii
 noap - tea vi - ne pe fu - riș, pe fu - riș.

Observă clapele pianului alăturat:
 Intervalul dintre fa și sol # este:
 a. o secundă mică;
 b. o secundă mare;
 c. o secundă mai mare decât
 secunda mare.

Reține!

Gama la minor care are treapta a VII-tea alterată suitor se numește gama **la minor armonic**. În orice gamă minoră, varianta armonică, semitonurile se găsesc între treptele II - III, V - VI și VII - VIII. Caracteristica principală a gamei o constituie apariția secunde mărite între treptele VI-VII. Intervalele care determină modul gamei sunt terța mică, sexta mică și septima mare care se formează pe tonică.

Diagram showing intervals between scale degrees I to VIII: 7M (I-II), 6m (II-III), 3m (III-IV), 2M (IV-V), 2+ (V-VI), 2+ (VI-VII), and 2+ (VII-VIII). The interval between VI and VII is circled and labeled '2+'.

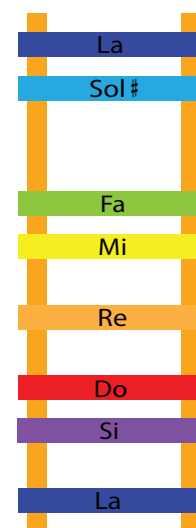
Secunda care este mai mare decât secunda mare se numește **secundă mărită** și o întâlnim la toate gamele minore armonice între treptele VI-VII.

Diagram showing a 2+ interval between two notes, with a bracket labeled '2+' and '2M' below it.

Aplică!

Cântă în urcare și în coborâre gama la minor armonic.

Diagram showing the la minor harmonic scale in ascending and descending directions. The interval between VI and VII is circled and labeled '2+' in both directions.

Gama la minor melodic

Observă și descoperă!

Cântă arpegiul tonalității la minor. Solfegiază și interpretează cu text cântecul de leagăn din creația folclorică. Scrie în caietul de muzică gama tonalității. Observă și descoperă elementele noi din gamă. Discută în clasă cum sunt reprezentate în scris repetarea și schimbarea discursului muzical în acest cântec.

Andantino

Na - ni, na - ni, pu - iul ma - mii Dormi cu ma - ma pu - i - șor.

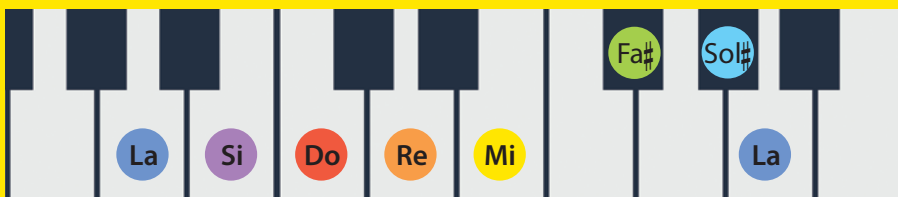
Dormi u - șor Na - ni, na - ni, na - ni pu - iul ma - mii

Dormi cu ma - ma pu - i - șor. ma - ma pu - i - șor.

Reține!

Gama la minor care are treptele VI și VII alterate suitor se numește gama **la minor melodic**.

În orice gamă minoră, varianta melodică, semitonurile se găsesc între treptele II-III și VII-VIII. Intervalele care determină modul gamei sunt terța mică, sexta mare și septima mare care se formează pe tonică. În intonarea gamei minore, varianta melodică, în coborâre, se cântă cu sunetele de pe treptele a VI-a și a VII-a nealterate.

Aplică!

Cântă în urcare și în coborâre gama la minor melodic.

Muzică și emoție

Cântecul de leagăn este o creație folclorică ce a luat naștere din dorința mamelor de a crea un climat de liniște, de calm, necesar copiilor mici pentru a putea adormi. Cântecele de leagăn au melodii simple, alcătuite din foarte puține sunete muzicale, cu valori mari de note. Textele cântecelor de leagăn exprimă dorințele și așteptările mamelor în ceea ce privește viitorul copilului. De-a lungul timpului, cântecele de leagăn au inspirat compozitorii pentru a le prelucra sau a compune cântece de leagăn pe versuri populare.

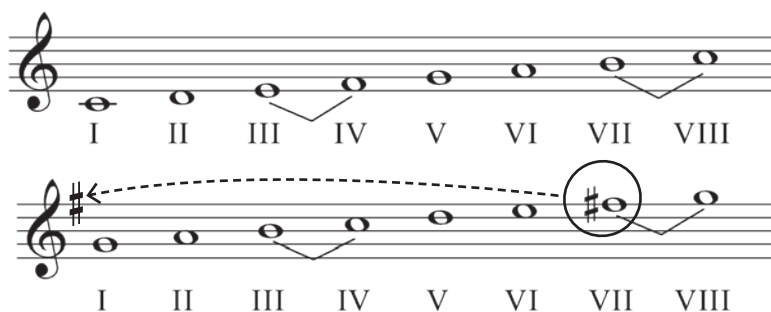

U₅

Gama Sol major

Observă și descoperă!

După modelul alăturat scrie gama Do major în caiet. Notează treptele și semitonurile. În portativul următor scrie o altă gamă, pornind de această dată de pe nota muzicală *sol*. Scrie treptele sub portativ și notează semitonurile. Descoperă semnul grafic folosit pentru scrierea corectă a gamei.

Reține!

După modelul gamei Do major, pe orice notă se poate construi o gamă majoră dacă se respectă locul semitonurilor în gamă.

Gama Sol major începe pe nota muzicală *sol* și se termină cu repetarea acesteia la octavă. Pentru a respecta structura unei game majore este necesară alterarea suitoare a notei muzicale *fa*. Alterația respectivă va fi scrisă la început de portativ lângă cheie și va forma armura tonalității. Pe tot parcursul cântecului, acolo unde apare nota muzicală *fa* se va cânta *fa#*. Intervalele de terță, sextă și septimă care se formează pe tonică sunt mari.

Arpegiul gamei Sol major

Aplică!

Intonează în urcare și în coborâre gama și arpegiul tonalității Sol major.

Exersează!

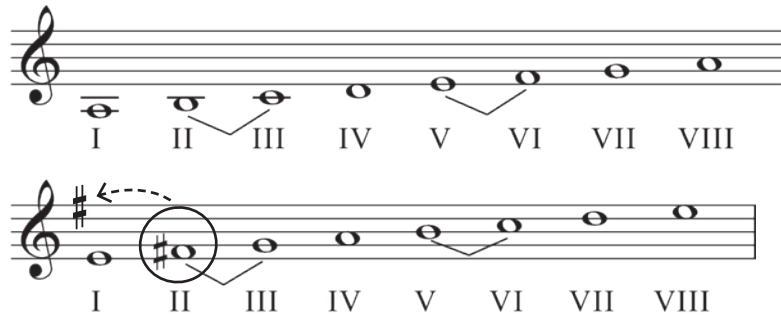
Cântă arpegiul tonalității Sol major. Solfegiază și cântă cu text melodia *Viva la musica* de Michael Praetorius. Cântă în canon cu un coleg.

Gama mi minor natural

Observă și descoperă!

Scrie gama la minor natural după modelul alăturat. Notează treptele și semitonurile. În portativul următor scrie o altă gamă pornind de această dată de pe nota muzicală mi. Scrie treptele sub portativ și notează semitonurile. Descoperă semnul grafic folosit pentru scrierea corectă a gamei.

Reține!

Gama **mi minor natural** începe pe nota muzicală **mi** și se termină cu repetarea acesteia la octavă. Pentru a respecta structura unei game minore este necesară alterarea suitoare a notei muzicale **fa**. Alterația respectivă va fi scrisă la început de portativ, lângă cheie și va forma armura tonalității.

Tonalitățile **Sol major** și **mi minor** sunt relative deoarece au aceleași note muzicale, dar se deosebesc prin tonică (treapta I).

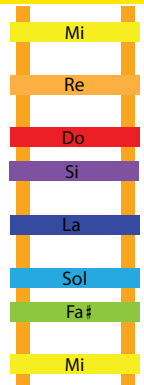
Aplică!

Cântă în urcare și în coborâre gama și arpegiul tonalității mi minor natural.

Exersează!

Cântă arpegiul tonalității mi minor. Solfegiază și interpretează fragmentul din cântecul **Ana Lugojana** de Ion Vidu. Analizează fragmentul muzical împreună cu colegii.

Vioi

A - șa joa - că pe la noi,
 Vezi a - șa se joa - că fa - ta

la - ca - șa, doi câ - te doi la - că, ia - ca - șa.
 și pe stân - ga și pe dreap - ta ia - că ia - ca - șa.

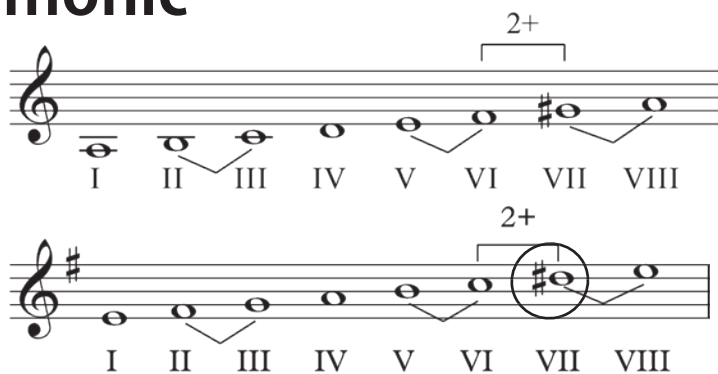
Săi și joa - că, joa - că fa - ta vezi a - șa

și cu u - na, do - uă, do - uă n-o lă - sa!

Gama mi minor armonic

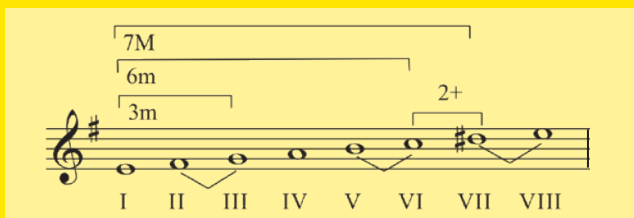
Observă și descoperă!

Scrie gama la minor armonic după modelul alăturat. Notează treptele și semitonurile. În portativul următor scrie gama *mi minor armonic*. Descoperă semnul grafic folosit pentru scrierea corectă a gamei.

Reține!

Gama **mi minor armonic** se obține prin **alterarea suitoare a treptei a VII-a**. Semitonurile se găsesc între treptele **II - III**, **V - VI** și **VII - VIII**. Caracteristica principală a gamei o constituie apariția secundei mărite între treptele VI-VII. Intervalele care determină modul gamei sunt terța mică, sexta mică și septima mare care se formează pe tonică.

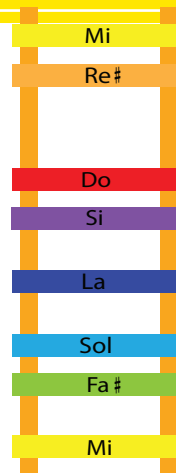
Aplică!

Cântă în urcare și în coborâre gama la minor armonic.

Exersează!

Cântă arpegiul tonalității mi minor. Solfegiază și interpretează cântecul popular *Foaie verde ghiocel*. Analizează măsura în care este scris cântecul, tonalitatea și fragmentele care seamănă între ele.

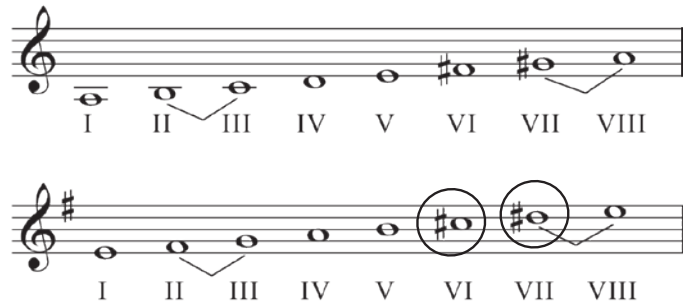
Portofoliu

Compune o melodie în tonalitatea mi minor armonic. Prima și ultima notă muzicală trebuie să fie *mi*.

Gama mi minor melodic

Observă și descoperă!

Scrie gama la minor armonic după modelul alăturat. Notează treptele și semitonurile. În portativul următor scrie gama mi minor melodic. Descoperă alterația folosită pentru scrierea corectă a gamei.

Reține!

Gama **mi minor melodic** se obține prin **alterarea suitoare a treptele a VI-a și a VII-a**. Semitonurile sunt între treptele II - III și VII - VIII. Intervalele care determină modul gamei sunt terța mică, sexta mare și septima mare care se formează pe tonică. În intonarea gamei minore, varianta melodică, în coborâre, se cântă cu sunetele de pe treptele a VI-a și a VII-a nealterate.

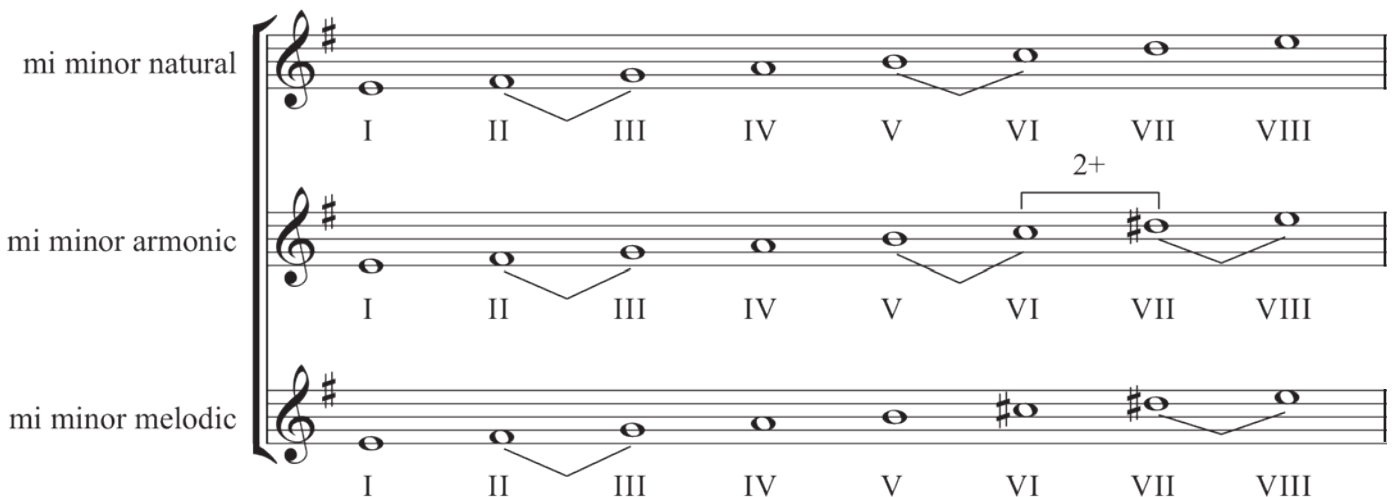
Aplică!

Cântă în urcare și în coborâre gama mi minor melodic.

Exersează!

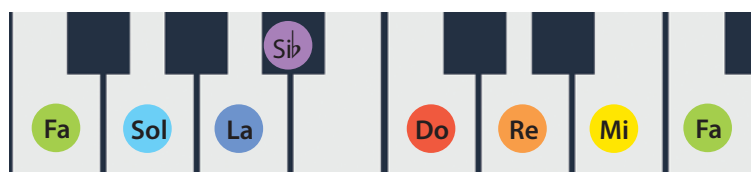
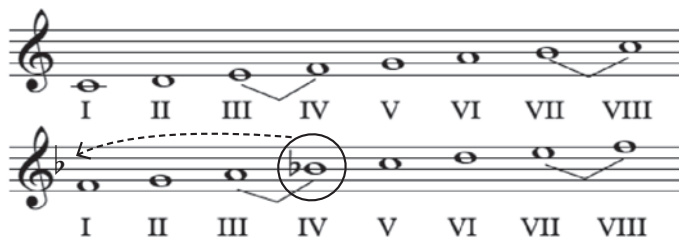
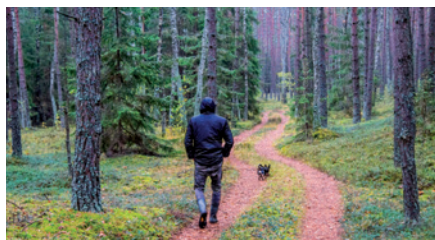
Cântă arpegiul tonalității mi minor. Scrie în caietul de muzică gamele *mi minor natural*, *mi minor armonic* și *mi minor melodic*. Nu uita să notezi sub portative treptele și semitonurile. Compară structura celor trei game. Cântă în grup cele trei variante ale gamei mi minor.

Gama Fa major

Observă și descoperă

După modelul gamei Do major scrie o gamă majoră care să înceapă de pe nota muzicală *fa*. Respectă locul semitonurilor în gamă.

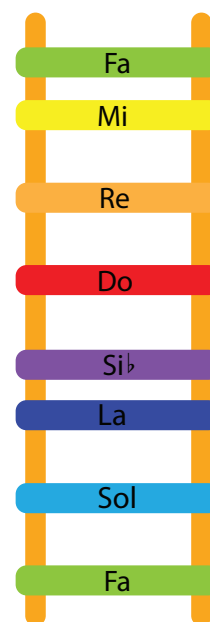
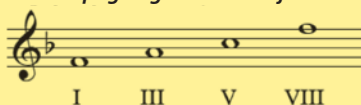

Reține!

Gama *Fa major* începe pe nota muzicală *fa* și se termină cu repetarea acesteia la octavă. Pentru a respecta structura unei game majore este necesară alterarea coborătoare a notei muzicale *si*. Alterația respectivă va fi scrisă la început de portativ lângă cheie și va forma armura tonalității. Intervalele care determină modul gamei sunt terța mare, sexta mare și septima mare care se formează pe tonică.

Arpegiul gamei Fa major

Aplică!

Intonează în urcare și în coborâre gama și arpegiul tonalității Fa major.

Exersează!

Intonează arpegiul gamei Fa major. Tactează măsura de 2/4. Solfegiază și intonează cu text melodia *Pe cărare sub un brad*. Analizează cântecul. Găsește fragmentele care seamănă între ele.

Allegretto

Pe că - ra - re sub un brad Zău, zău

Șa - de-un voi - nic su - pă - rat Zău, zău, zău.

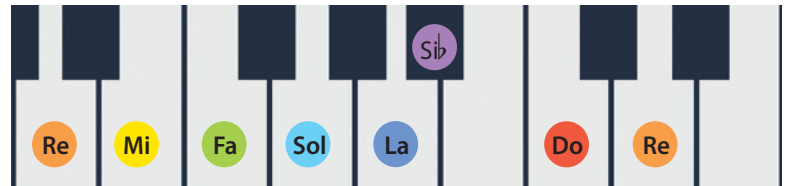
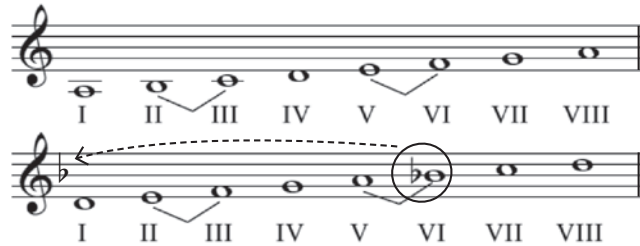
Ce stai voi - nic su - pă - rat Zău, zău,

Ori aș - tepti un să - ru - tat Zău, zău, zău.

Gama re minor natural

Observă și descoperă

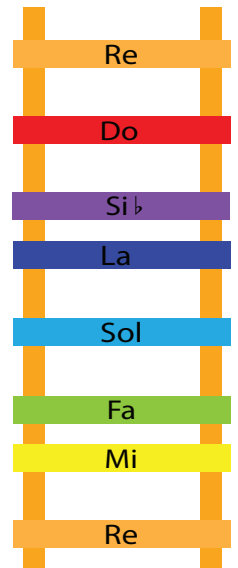
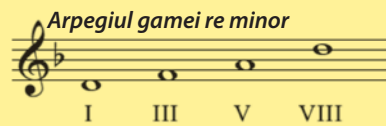
După modelul gamei la minor natural scrie o gamă minoră naturală care să înceapă de pe nota muzicală *re*. Respectă locul semitonurilor în gamă.

Reține!

Gama *re minor natural* începe pe nota muzicală *re* și se termină cu repetarea acesteia la octavă. Pentru a respecta structura unei game minore este necesară alterarea coborâtore a notei muzicale *si*. Alterația respectivă va fi scrisă la început de portativ, lângă cheia și va forma *armura tonalității*.

Tonalitățile *Fa major* și *re minor* sunt *relative* deoarece au același material sonor, dar se deosebesc prin tonică.

Aplică!

Cântă în urcare și în coborâre gama și arpegiul tonalității re minor natural.

Exersează!

Cântă arpegiul gamei re minor. Solfegiază și interpretează fragmentul din cântecul *Luncile s-au deșteptat* cules de Timotei Popovici. Analizează fragmentul muzical împreună cu colegii. Ce emoții îți trezește?

5 Lun - ci - le s-au deș - tep - tat, Foa - ie ver - de de bu - jor
Scum - pă hai - nă - au îm - bră - cat, Foa - ie ver - de de bu - jor.

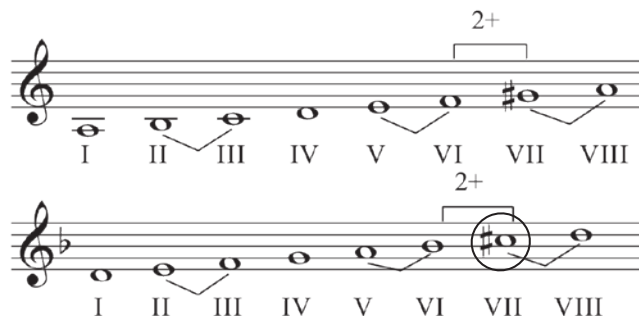
9 C-a so - sit pe-al nos - tru plai, Cra - iul zi - le - lor de mai.

Foa - ie ver - de de bu - jor, Foa - ie ver - de de bu - jor.

Gama re minor armonic

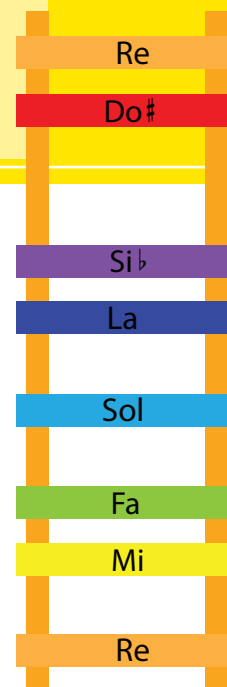
Observă și descoperă

După modelul gamei la minor armonic scrie o gamă minoră care să înceapă de pe nota muzicală *re*. Respectă locul semitonurilor în gamă.

Reține!

Gama *re minor armonic* se formează prin *alterarea suitoare a treptei a VII-a*. Semitonurile se găsesc între treptele *II - III, V - VI și VII - VIII*. Caracteristica principală a gamei o constituie apariția secunde mărite între treptele VI-VII. Intervalele care determină modul gamei sunt terța mică, sexta mică și septima mare care se formează pe tonică.

Aplică!

Cântă în urcare și în coborâre gama re minor armonic.

Exersează!

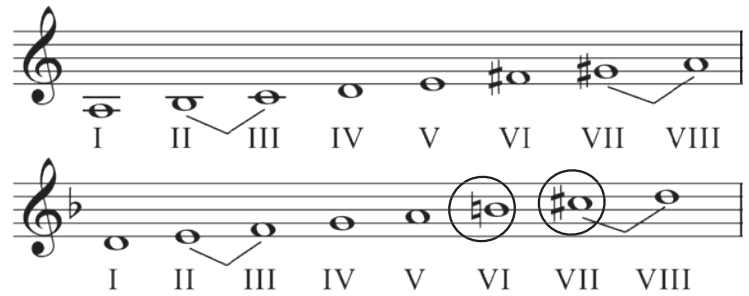
Intonează arpegiul gamei re minor. Solfegiază și interpretează cântecul religios *Antifonul I - Binecuvintează suflete al meu pe Domnul*. Cântă pe două voci împreună cu colegii. Prima voce va intona linia melodică. A doua voce va cânta sunetul ținut pe tot parcursul cântecului.

Gama re minor melodic

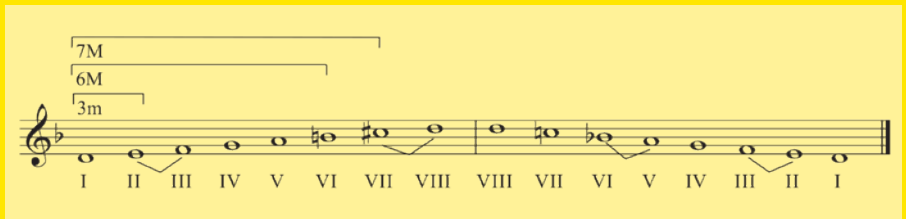
Observă și descoperă

După modelul gamei la minor melodic scrie o gamă minoră melodică care să înceapă de pe nota muzicală re. Respectă locul semitonurilor în gamă.

Reține!

Gama *re minor melodic* se obține prin *alterarea suitoare a treptelor a VI - a și a VII - a*. Semitonurile sunt între treptele *II - III* și *VII - VIII*. Intervalele care determină modul gamei sunt terța mică, sexta mare și septima mare care se formează pe tonică. În intonarea gamei minore, varianta melodică, în coborâre, se cântă cu sunetele de pe treptele a VI-a și a VII-a nealterate.

Aplică!

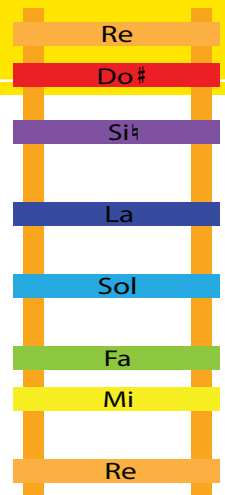
Cântă gama re minor melodic în urcare și în coborâre.

Exersează!

Intonează arpegiul gamei re minor. Solfegiază și interpretează cu text cântecul *Dorul înstrăinatului* de Alexandru Flechtenmacher.

Dul-ce soa-re-al ță - rii me - le, Ce în lea - găn mi-ai zâm-bit, Că - i -
 -le când mi-au fost gre - le Ra-za ta m-a în-căl - zit. Ră-tă-cind prin țări stră-
 i - ne, Cu un dul - ce gând tră - iesc, Să mă-n -
 torc ia - răși la ti - ne, Pe pă - mân - tul ro - mâ - nesc.

Recapitulare

Cum exprimă muzica emoții?

Gamele majore exprimă voioșie, luminozitate. Gamele minore exprimă melancolie și tristețe.

I. Urmărește structura variantelor gamei *la minor*. Care sunt elementele care le aseamănă? Care sunt elementele care le deosebesc?

la minor natural

la minor armonic

la minor melodic

II. Cântecul de mai jos l-ai studiat la lecția despre tonalitatea *re minor natural*. Acum facem un mic experiment. Intonează cântecul în tonalitatea *re minor natural*. Apoi intonează-l în tonalitatea *re minor armonic*. Discută în clasă impresia sonoră pe care o lasă cântecul intonat în cele două variante.

Cântecul *Luncile s-au deșteptat* – în *re minor natural*.

Lun - ci - le s-au deș - tep - tat, Foa - ie ver - de de bu - jor C - a so - sit pe - al nos - tru plai,
Scum - pă hai - nă - au îm - bră - cat, Foa - ie ver - de de bu - jor.

Cra - iul zi - le - lor de mai. Foa - ie ver - de de bu - jor, Foa - ie ver - de de bu - jor.

Cântecul *Luncile s-au deșteptat* – în *re minor armonic*.

Lun - ci - le s-au deș - tep - tat, Foa - ie ver - de de bu - jor C - a so sit pe - al nos tru plai,
Scum - pă hai - nă - au îm - bră - cat, Foa - ie ver - de de bu - jor.

Cra - iul zi - le - lor de mai. Foa - ie ver - de de bu - jor, Foa - ie ver - de de bu - jor.

III. Urmărește structura game-
lor minore. Rezolvă următoarele
cerințe:

1. Enumeră elementele care le
aseamănă.
2. Enumeră elementele care le
deosebesc.

la minor natural

mi minor natural

re minor natural

IV. Mai jos este un cântec deja învățat la lecția despre contratimp. Pe primul portativ cântecul este scris în tonalitatea *Do major*. Pe al doilea portativ, cântecul este scris în tonalitatea *la minor*. Intonează cântecul în grup, în ambele variante. Discută în clasă impresia sonoră pe care o lasă aceeași melodie cântată o dată în *major* și o dată în *minor*.

mf

Zi-ce ba-ciul din cim-poi, Tri, li, li, li, li, Zi-ce cân-tec pen-tru noi, Tri, li, li, li, li.

mf

Zi-ce ba-ciul din cim-poi, Tri, li, li, li, li, Zi-ce cân-tec pen-tru noi, Tri, li, li, li, li.

V. Solfegiază și interpretează cu text cântecul folcloric *Mai lin dorule, mai lin*. Transcrie cântecul în tonalitatea *Do major*. Intonează cântecul în grup, prima dată în *la minor*, apoi în *do major*. Compară impresia sonoră a cântecului în *Do major* cu impresia sonoră a cântecului cântat în *la minor*.

Allegretto

Mai lin do-ru - le, mai lin, măi, măi_____ Mai lin do-ru - le mai lin, măi_____

9

Că eu sunt pe loc stră-in, Că eu sunt pe loc stră-in, măi, măi._____ măi._____

VI. Pornind de la cele două măsuri din portativul de mai jos, continuă melodia cu încă două măsuri. Ultimul sunet va trebui să fie *do*. Apoi transcrie melodia în *Sol major* și în *Fa major*.

Portofoliu

Realizează un colaj de fotografii sau desene identice dar în culori și nuanțe diferite. Găsește fragmente muzicale care să sugereze imaginea, culorile și nuanțele alese.

Evaluare

I. Alege varianta corectă de răspuns.

1. În orice gamă majoră semitonurile se află între treptele:

1p.

- a. II-III și VII-VIII;
- b. III-IV și VII-VIII;
- c. V-VI și VII-VIII.

2. În minorul natural semitonurile se găsesc între treptele:

1p.

- a. II-III și VII-VIII;
- b. II-III și V-VI;
- c. III-IV și VII-VIII.

3. În minorul armonic semitonurile se găsesc între treptele:

1p.

- a. II-III, V-VI și VI-VII;
- b. II-III, V-VI și VII-VIII;
- c. III-IV, V-VI și VII-VIII.

4. În minorul melodic semitonurile se găsesc între treptele:

1p.

- a. II-III, V-VI și VI-VII;
- b. II-III și VII-VIII;
- c. III-IV, V-VI și VII-VIII.

II. Completează următoarele enunțuri.

1. Cea mai importantă notă muzicală dintr-o gamă este (...)

0,25p.

2. Succesiunea treptelor I, III, V, VIII se numește (...)

0,25p.

3. Alterația așezată lângă cheie se numește (...)

0,25p.

4. Toate sunetele care gravitează în jurul unui anumit sunet alcătuiesc (...)

0,25p.

5. Gama majoră cu un diez se numește (...)

0,25p.

6. Gama minoră cu un diez se numește (...)

0,25p.

7. Gama majoră cu un bemol se numește (...)

0,25p.

8. Gama minoră cu un bemol se numește (...)

0,25p.

III. Improvizează o melodie alcătuită din opt măsuri, în la minor melodic, cu început anacruzic pe parte de timp, în care să apară contratimpul.

4p.

Punctaj	Item I	Item II	Item III
4p	4 răspunsuri corecte		
3p	3 răspunsuri corecte		
2p	2 răspunsuri corecte	8 răspunsuri corecte	4 răspunsuri corecte
1p	1 răspuns corect	4 răspunsuri corecte	2 răspunsuri corecte
Autoevaluare 4+2+2+2(din oficiu) = 10			

Unitatea 6

Forme muzicale

Competențe

1. Exprimarea unor idei, sentimente, atitudini, prin interpretarea unor lucrări muzicale

- 1.1. Interpretarea vocală a unor piese monodice și pe două voci
- 1.2. Interpretarea unor piese simple instrumentale
- 1.3. Asocierea structurii și a mesajului muzical cu gesturi și imagini adecvate

2. Operarea cu elemente de scris – citit și limbaj muzical

- 2.4. Observarea unor procedee componistice

3. Aprecierea lucrărilor muzicale, inclusiv a conținutului lor afectiv, atitudinal și ideatic

- 3.1. Perceperea unor noțiuni muzicale prin audiție direcționată
- 3.2. Explorarea relației muzicii cu celelalte arte

Forme muzicale mono, bi și tripartite mici (A, AB și ABA)

Observă și descoperă!

Solfegiază și interpretează cu text *Cântecul de leagăn* compus de Johannes Brahms. Observă modul în care a fost construit cântecul.

Reține!

Orice lucrare muzicală, indiferent dacă este vocală sau instrumentală, este organizată în părți bine stabilite dinainte de compozitor, cum ar fi: motivul muzical, fraza muzicală și perioada muzicală.

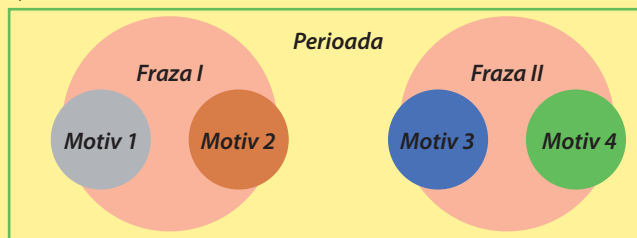
Motivul muzical reprezintă cea mai mică idee muzicală dintr-un cântec.

Fraza muzicală este alcătuită din două sau mai multe motive.

Perioada muzicală este alcătuită din două fraze. Prima are funcție de întrebare. A doua are funcție de răspuns.

În funcție de numărul de perioade din care este alcătuită o melodie, distingem următoarele forme muzicale simple: monopartită, bipartită și tripartită.

Forma monopartită este alcătuită dintr-o singură perioadă:

Aplică!

Solfegiază și cântă în grup, cu text, melodia *Trandafirul* de Ludwig van Beethoven. Clasa se împarte în două grupe. Prima grupă va interpreta prima frază muzicală, având rol de întrebare. A doua grupă va intona fraza a doua care are rol de răspuns. Acest model de interpretare se numește *responsorial*. Transcrie cântecul în caiet. Subliniază diferențiat cu creioane colorate motivele din care este alcătuită melodia.

Forma bipartită este alcătuită din două perioade *A și B*, având linia melodică diferită:

Solfegiază fragmentul din *Rapsodia a II-a* de George Enescu. Grupează fragmentele muzicale identice. Desenează cu creioane colorate, în caietul de muzică, o schemă a formei bipartite. Formați în clasă patru grupe și cântați melodia în dialog. Fiecare grupă va interpreta câte o frază.

George Enescu

PERIOADA A

Fraza I Fraza II

motiv 1 motiv 2 motiv 3 motiv 4

PERIOADA B

Fraza III Fraza IV

motiv 5 motiv 6 motiv 7 motiv 8

Forma tripartită pornește de la forma bipartită căreia i se mai adaugă la sfârșit repetarea primei perioade. Unul dintre principiile fundamentale ale artelor îl constituie simetria. Aceasta se întâlnește și în muzică unde reprezintă factorul de echilibru.

Cântă melodia *Raza de soare* de Piotr Ilici Ceaikovski. Identifică forma tripartită a cântecului. Observă semnele de repetiție și voltele. Cântecele începe crucic sau anacruhic? Care este diferența dintre *volta I* și *volta a II-a*? Argumentează.

A

Din zori pân' la-n-se - rat Ve - ghea - ză ne-n-ce - tat, Măi - cu - ța ca să-și
ca s-a-doar-mă lin, Cu gla-su-i cris - ta - lin, Îi cân - tă viers fru -

1. 2. B

creas - că al ei o - dor. 2.Și Ra - ză de soa - re ești dra-gul meu; Să dai
mos, blând și-n - ce - ti - șor.

A

oa- me - ni-lor soa-re tot me - reu. Cu - loa-rea pă - ru - lui Din spi-ce ai lu -
lea-gă-nul tău mic E din o - țel sculp

1. 2.

at, Clin - teș - te-i pe a - cei Ce spi-ce-au se - mă - nat; 2.Iar
tat, Slă - veș - te-i, dar, pe-a - cei Ce-o-țe - lul au tur - nat.

Miniatura instrumentală

Observă și descoperă!

Intonează arpegiul tonalității în care este scris cântecul. Solfegiază și cântă cu text lucrarea muzicală *Ciocârlia* de Felix Mendelssohn – Bartholdy. Analizează în grup tonalitatea, măsura și începutul cântecului.

Allegro

În câmpul um-bros Se-a - ud ci - ri - piri Vo - ios cân - tă - n zbor cio - câr -
li - a. Î - nal - ță spre cer a sa - le ros - tiri Pe
a - ripi de vânt ce a - di - e. Pe a - ripi de vânt ce a - di - e.

Intonează arpegiul tonalității în care este scrisă melodia de mai jos. Solfegiază fragmentul din piesa pentru pian *Visare* din albumul *Scene pentru copii* de Robert Schumann. Analizează fragmentul muzical urmărind: tonalitatea, măsura, ce fel de început are, momentele de respirație. Cântă fragmentul la pianul virtual.

Andante

Intonează arpegiul tonalității în care a fost compusă melodia de mai jos. Solfegiază fragmentul din piesa pentru pian *Prima întristare* din albumul *Scene pentru copii* de Robert Schumann. Analizează semnele de repetiție și voltele. Cântă fragmentul la pianul virtual.

Andantino

Reține!

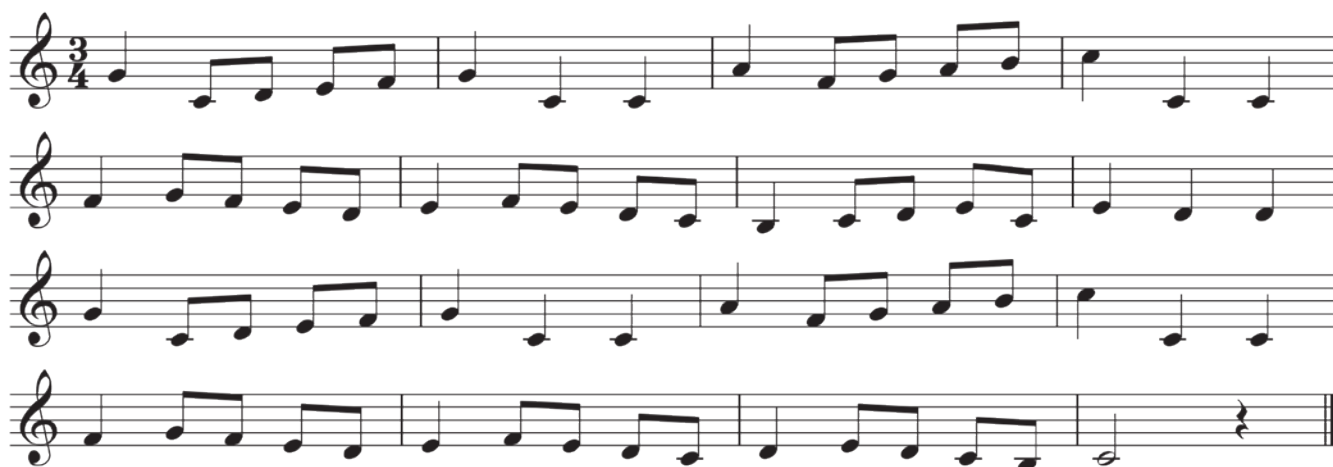
Miniatura este o piesă muzicală de mici dimensiuni. Poate fi vocală sau instrumentală. Conținutul poate fi epic, liric sau dramatic. Ca structură, poate avea formă monopartită, bipartită sau tripartită. Miniatura se caracterizează prin simplitate.

În general, sursa de inspirație o constituie ideile literare, poveștile, emoțiile, trăirile.

Miniaturile instrumentale sunt: studiul, valsul, balada, poloneza, liedul instrumental numit cântec fără cuvinte, etc. Pentru a descifra mai ușor imaginile sonore pe care compozitorul dorește să ni le sugereze, multe dintre miniaturile instrumentale au și un titlu. De cele mai multe ori, miniaturile instrumentale sunt grupate în albume sau mici culegeri al căror titlu sugerează ce fel de miniaturi cuprind.

Aplică!

1. Intonează arpegiul tonalității Do major. Tactează măsura de $\frac{3}{4}$. Solfegiază fragmentul din *Menuet* de Johann Sebastian Bach. Audiază lucrarea muzicală în manualul digital.

Amintește-ți!

Menuetul este un dans vechi de origine franceză care în timp a devenit dans de curte și apoi de salon. La început menuetul cuprindea doar patru măsuri. Cu timpul a devenit un dans grațios și a ajuns să cuprindă trei părți. Prima și ultima parte erau cântate de orchestră, iar partea din mijloc era cântată de un trio.

Compozitori celebri

Johann Sebastian Bach (1685 – 1750) a fost compozitor și organist de origine germană. Este considerat unul dintre cei mai mari muzicieni ai lumii. Creația sa cuprinde mise, cantate, concerte instrumentale, lucrări vocal-simfonice. Lui i se datorează afirmarea tonalității în practica muzicală. Stilul său de compoziție a fost luat drept exemplu în studiul muzicii.

2. Intonează arpegiul tonalității *mi minor*. Solfegiază fragmentul din *Nocturna* de Frédéric Chopin.

Andante

Nocturna este o miniatură instrumentală cu caracter liric-descriptiv și melancolic. Este o lucrare predilectă pentru pian. Dintre compozitorii care au scris nocturne fac parte: Claude Debussy, Manuel de Falla, George Enescu. Cel mai de seamă reprezentant al acestui gen muzical este Frédéric Chopin.

Compozitori celebri

Frédéric Chopin (1810 – 1849) – pianist și compozitor polonez. Este considerat unul dintre cei mai mari compozitori care au scris muzică pentru pian. Și-a făcut studiile muzicale la Varșovia. La 21 de ani se stabilește la Paris. Creația sa cuprinde exclusiv lucrări pentru pian, fiind el însuși un virtuoz al pianului. Majoritatea pieselor sunt scrise pentru pian solo (studii, poloneze, nocturne, valsuri, mazurci). A mai scris două concerte pentru pian și orchestră, câteva lucrări camerale și 19 melodii pe versuri poloneze.

Suita – gen muzical

Observă și descoperă!

Observă melodia din portativul de mai jos. Descoperă tonalitatea în care este scrisă, uitându-te la ultimul sunet și la armură (alterația de la cheie). Discută în grup încercând să afli cărui gen de muzică îi aparține lucrarea (vocală, corală, instrumentală sau orchestrală). Intonează arpegiul tonalității re minor. Cântă fragmentul muzical la pianul virtual.

Reține!

Suita, ca termen muzical, provine din limba franceză: *suite* = succesiune. Poate fi interpretată la un singur instrument sau de orchestra simfonică.

Suita simfonică este compusă pentru orchestră.

Piese din cadrul unei suite sunt scrise în aceeași tonalitate, dar sunt contrastante în ceea ce privește caracterul melodiilor.

Suita instrumentală este o succesiune de piese compuse pentru un singur instrument.

Există două tipuri de suite instrumentale:

- **Suita instrumentală preclasică** ce aparține secolelor al XVII-lea și al XVIII-lea;
- **Suita instrumentală modernă** ce aparține secolelor al XIX-lea și al XX-lea.

Suita instrumentală preclasică în secolul al XVII-lea era alcătuită dintr-un număr de patru până la opt piese. Acestea aveau caracter de dans. La începutul secolului al XVIII-lea s-a stabilit ca model de bază suita alcătuită din patru dansuri: **Allemanda**, **Couranta**, **Sarabanda** și **Giga**. La origine aceste dansuri erau de factură folclorică.

Allemanda este un dans vechi german care se dansa în perechi. Dansatorii se țineau de braț și se întorceau reciproc la stânga și la dreapta. În suita instrumentală preclasică este prima piesă, fiind cântată într-un tempo așezat.

Couranta este un vechi dans francez care, la origini, se dansa rapid, cu pași mici și sărituri. A fost preluat de compozitorii renascentiști ca a doua parte dintr-o suită instrumentală, schimbându-i tempoul într-unul mai lent.

Sarabanda este considerat un dans vechi spaniol. Cu toate acestea, prima atestare documentară a unui dans numit **zarabanda** este menționată în anul 1539, în

America Centrală, într-un document din Panama. Se pare că acest dans a fost deosebit de popular în coloniile spaniole, de unde a fost adus de coloniști în Europa. El se dansa în perechi ce formau o linie dreaptă. Ulterior, acest dans a fost introdus ca o a treia parte în suita instrumentală preclasică.

Giga este cel de-al patrulea dans al suitei instrumentale preclasice. La origini, **giga** este un dans irlandez care a fost preluat în Franța la mijlocul secolului al XVII-lea. Fiind un dans cu caracter vioi, francezii au introdus cu timpul **giga** și în spectacolele de teatru, la finalul reprezentației, cu muzică și dans.

Dintre compozitorii care au îndrăgit acest gen și au compus suite instrumentale fac parte: Jean Baptiste Lully, Arcangelo Corelli, Jean Philippe Rameau, Georg Friederich Händel, dar mai ales Johann Sebastian Bach.

Suita Muzica apelor reprezintă una dintre cele mai frumoase suite pentru orchestră. A fost compusă de Georg Friederich Händel pentru regele George I al Angliei cu ocazia unei croaziere făcute pe râul Tamisa. A fost prezentată în primă audiție la Londra în 1717. Suita **Muzica apelor** cuprinde 25 de piese de caracter și tempo diferite.

Analizează fragmentul din piesa **Hornpipe** inclusă în **Muzica apelor** de Händel. Acordează-te intonând corect arpegiul tonalității în care este scris fragmentul muzical. Intonează arpegiul tonalității Sol major. Solfegiază tactând măsura de $\frac{3}{4}$. Identifică părțile care seamănă între ele.

Allegretto

Suita instrumentală modernă

În istoria muzicii românești, George Enescu este considerat cel mai mare compozitor român. A scris suite pentru pian și pentru orchestră. Cele mai cunoscute sunt **Suita I** și **Suita a III-a Săteasca**.

Suita I începe cu un Preludiu la unison, unde toată orchestra cântă aceeași melodie.

Solfegiază primele măsuri din **Preludiul la unison** din **Suita I** de George Enescu.

Respectă nuanțele în timpul intonării.

Compozitori celebri

George Enescu (1881–1955) a fost violonist, pianist, profesor, dirijor și compozitor. În calitate de profesor l-a avut ca elev pe marele violonist Yehudi Menuhin. Ca violonist s-a situat între cei mai virtuozii ai secolului al XX-lea. George Enescu a scris piese pentru voce și pian, lucrări instrumentale, trei simfonii, suitele **Săteasca** și **Impresii din copilărie**, opera **Oedip** etc.

Portofoliu

Audiază pe internet **Poema română** de George Enescu.

Realizează un colaj de imagini care să ajute la perceperea mesajului muzical al lucrării.

Audiție

Audiază în manualul digital un fragment din **Preludiul la unison** din **Suita I** de George Enescu.

U₆ Recapitulare

Forma monopartită este alcătuită dintr-o singură perioadă.

1. Intonează arpegiul tonalității în care este scris fragmentul din *Mica serenadă* pentru orchestră de coarde, de Wolfgang Amadeus Mozart.
2. Tactează măsura de 4/4 și solfegiază fragmentul muzical.
3. Precizează pe al câtelea timp din măsură începe fragmentul muzical.
4. Analizează în grup fragmentul de mai jos, din punctul de vedere al formei.

Forma bipartită este alcătuită din două perioade.

1. Intonează arpegiul tonalității în care este scris cântecul *Vine, vine primăvara* de Nicolae Saxu.
2. Tactează măsura de 2/4. Solfegiază și intonează cântecul, cu text.
3. Precizează pe al câtelea timp din măsură începe fragmentul muzical.
4. Analizează în grup forma cântecului.

Vi - ne, vi - ne pri - mă - va - ra, Se aș - ter - ne - n toa - tă ța - ra,

Flo - ri - ce - le pe câm - pii, Hai să le - a - du - nă - m co - pii,

Tra, la, la, la, la, la, la, la, Tra, la, la, la, la, la, la, la,

Flo - ri - ce - le pe câm - pii, Hai să le - a - du - nă - m co - pii.

ABA

Forma tripartită este alcătuită din trei părți. Partea a treia poate fi identică sau asemănătoare cu prima parte.

1. Intonează arpegiul tonalității în care a fost scris cântecul *Edelweiss* din filmul "Sunetul muzicii".
2. Tactează măsura de 3/4. Solfegiază cântecul. Citește textul respectând ritmul de pe portativ, apoi intonează cântecul cu text.
3. Analizează în grup forma cântecului.

E - del-weiss, e - del-weiss, Ev' - ry mor-ning you greet me, Small and white, clean and bright You look hap-py to meet me. Bles-som and snow, may you bloom and grow, Bloom and grow for e - ver, E - del - weiss, e - del - weiss, Bless my home-land for e - ver.

4. Reconstituie cântecul următor. Amintește-ți titlul, compozitorul și poetul. Scrie-l în caiet în forma corectă. Analizează forma cântecului.

La mij - loc de co-dru zbor de rân-du - des Toa - te pă - să - ri - le ste - le și de ies Din hu ceag de a - lu - toa - re Și de niș La vo - pă - să - ri că - lă - io - sul lu - mi - lu - nă și de niș, Lu - mi - niș de lân - gă dâ - nu - i se pă - bal - tă, Ca - re - n tres - ti - a î - lu - nă și de nal - tă, Le - gă - nân - du - se din un - de, În a - ne - le. _____ trun - de. _____ Și de soa - re Și de

Știi că?

Multe dintre lucrările muzicale de mari proporții au la bază formele tripartite. Dintre acestea amintim sonatele și simfoniile.

Audiție

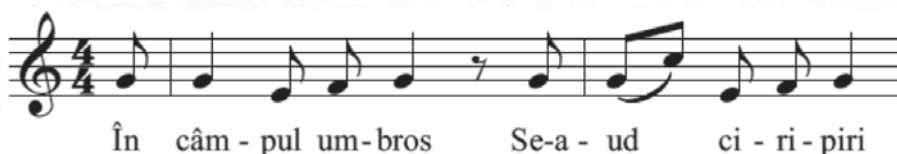
Audiază în manualul digital lucrarea *Vine, vine primăvara* de Nicolae Saxu

Evaluare

I. **Stabilește valoarea de adevăr a următoarelor enunțuri. Alege a dacă enunțul este adevărat și f dacă enunțul este fals.** 3 p.

1. Motivul muzical este cea mai lungă parte dintr-un cântec. a / f
2. Fraza muzicală este alcătuită din două sau mai multe motive. a / f
3. Perioada muzicală apare de două ori într-un cântec. a / f
4. Forma monopartită se întâlnește foarte rar. a / f
5. Forma bipartită este alcătuită din două perioade. a / f
6. Forma tripartită este alcătuită din două forme monopartite. a / f

II. **Privește fragmentele de mai jos. Numește titlul cântecelor.** 2 p.

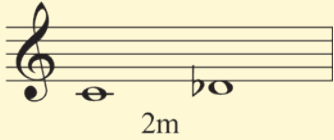
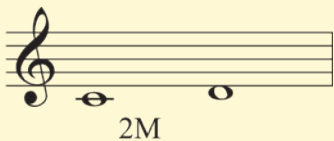
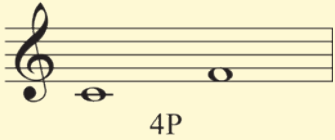
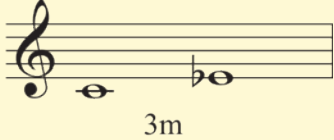
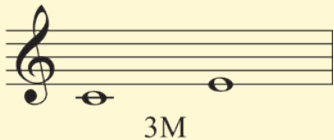
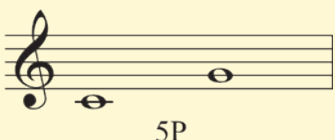
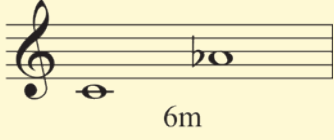

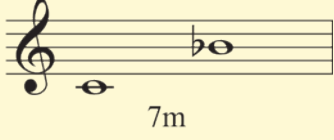
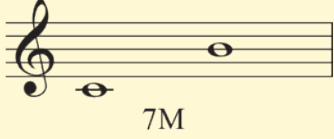
III. **Imaginează-ți că participi la realizarea unui spectacol. Improvizează o melodie care să devină fond muzical pentru deschiderea spectacolului. Melodia trebuie să respecte următoarele cerințe: să fie compusă în tonalitatea Sol major cu început anacruhic și să conțină o sincopă pe jumătate de timp.** 3 p.

Punctaj	Item I	Item II	Item III
4p			
3p	6 răspunsuri corecte		1 răspuns corect
2p	4 răspunsuri corecte	4 răspunsuri corecte	
1p	2 răspuns corect	2 răspunsuri corecte	
Autoevaluare 3+2+3+2(din oficiu) = 10			

Recapitulare finală

1. Intervalele muzicale:

Intervalele perfecte		Intervalele imperfecte	
Prima		Secunda	
Cvarta		Terța	
Cvinta		Sexta	
Octava		Septima	

Transcrie în caiet intervalele de mai jos. Recunoaște intervalele. Scrie denumirea lor sub portativ.

2. Organizări sonore tonale:

	Game fără alterații	Game cu un diez	Game cu un bemol
Major	<p><i>Gama Do Major</i></p>	<p><i>Gama Sol major</i></p>	<p><i>Gama Fa major</i></p>
minor natural	<p><i>Gama la minor natural</i></p>	<p><i>Gama mi minor natural</i></p>	<p><i>Gama re minor natural</i></p>
minor armonic	<p><i>Gama la minor armonic</i></p>	<p><i>Gama mi minor armonic</i></p>	<p><i>Gama re minor armonic</i></p>
minor melodic	<p><i>Gama la minor melodic</i></p>	<p><i>Gama mi minor melodic</i></p>	<p><i>Gama re minor melodic</i></p>

3. Arpegiile gamelor

Cântă în grup cântecul *Căciula*. Cum se numește succesiunea primelor patru sunete din cântec? Transcrie cântecul în la minor. Discută în clasă despre mesajul pe care îl transmite cântecul.

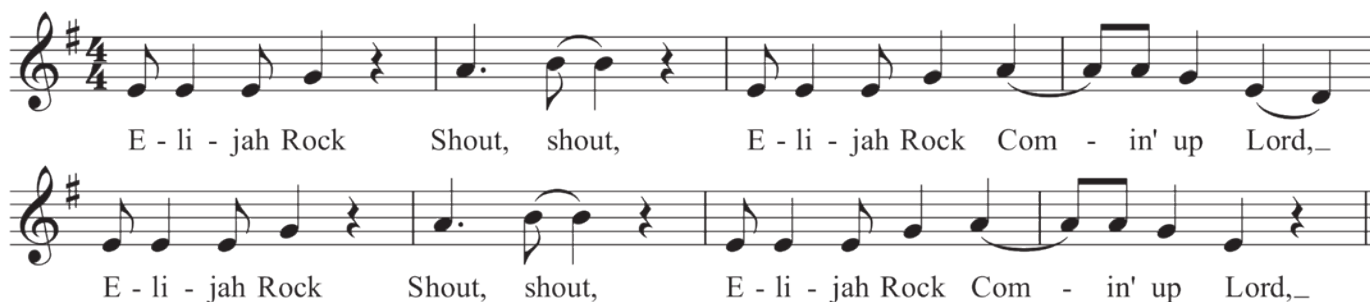
Tai - că meu în pri - mă-ri - e A-vea drep-tul ca să in-tre cu că - ciu-la-n cap
 O - bi - cei vechi pe mo-și - e De la mo-șii și stră-mo-șii mei păs - trat.
 Cu că-ciu-li-le pe frun-te Stăm de vea-curi ca un mun-te în cur-bu-ra ar-cu - lui Car- pat,
 As-ta e că-ciu-la mea și o port cum se pur-ta Că-i o - bi-cei din daci lă - sat.

Do major	Sol major	Fa major

la minor	mi minor	re minor
I III V VIII	I III V VIII	I III V VIII

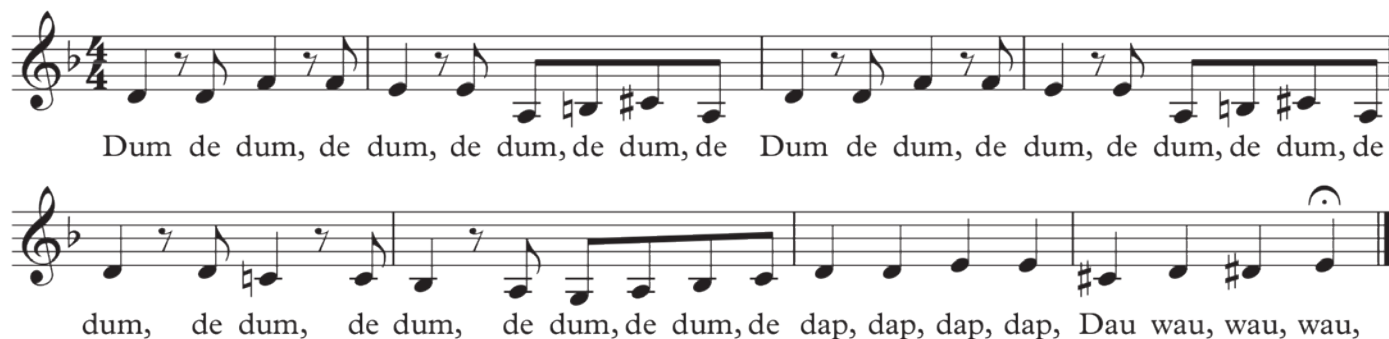
4. Formule ritmice

Solfegiază și intonează în grup, un fragment din melodia *Elijah Rock*. În ce tonalitate este scrisă melodia? Care este formula ritmică pe care o cântă aproape în fiecare măsură și ce interval se aude pe aceasta? Ascultă melodia pe internet.

Sincopa		Contratimpul		Anacruza	
Pe timp	Pe jumătate de timp	Pe timp	Pe jumătate de timp	Pe timp	Pe jumătate de timp

Intonează un fragment din melodia *Hallo Django* de Uli Führe. Cântă în grup, pocnind din degete, în contratimp. Observă alterațiile din cântec. În ce tonalitate este scris cântecul?

Audiție

Găsește modurile de 2-5 sunete din care sunt alcătuite următoarele piese pop-rock: Kevin Rudolf – *Let it Rock*, Muse – *Ruled by Secrecy*, Queen – *Breakthrough*. Folosește softul gratuit www.audiotool.com pentru a găsi și alte exemple.

Evaluare finală

I. **Recunoaște intervalele și notează-le sub portativ, la fel ca în exemplul dat.**

0,25p X 4 răspunsuri corecte = 1p.

II. **Alege varianta corectă:**

0,25p X 4 răspunsuri corecte = 1p.

1. Recunoaște formula ritmică:

- a. Contratimp
- b. Sincopă
- c. Anacruză

2. Recunoaște semnul grafic

- a. Becar
- b. Bemol
- c. Diez

3. Recunoaște arpegiul:

- a. Sol major
- b. re minor
- c. mi minor

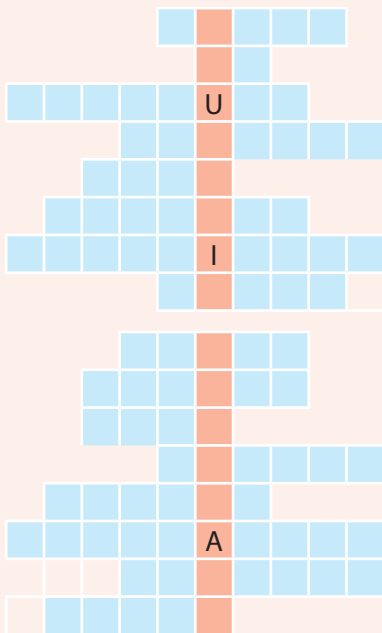
4. Recunoaște tonalitățile care au armura din imagine:

- a. Do major și la minor
- b. Sol major și mi minor
- c. Fa major și re minor

III. **Completează aritmogriful de mai jos:**

4p.

- semnul grafic care anulează efectul diezului
- gama majoră fără alterații la cheie
- sunet neaccentuat cu care poate începe un cântec
- distanța dintre două sunete alăturate
- succesiunea treptată ascendentă și descendentă a opt note muzicale
- intervalul muzical ascendent mi-fa
- toate sunetele care gravitează în jurul tonicii
- intervalul muzical ascendent do-la.
- semnul grafic care coboară înălțimea sunetelor
- se scrie imediat după cheia sol și înaintea măsurii
- alterația care urcă înălțimea sunetelor
- formulă ritmică
- cel mai important sunet dintr-o tonalitate
- înlocuirea de cel puțin două ori a duratelor accentuate
- diferite sunete așezate unele după altele
- mai multe cântece la un loc

Vei descoperi pe verticală denumirea acestui manual (două cuvinte).

IV. **Audiază patru fragmente muzicale dintre cele studiate în timpul anului școlar. Recunoaște melodiile.**

2p.

Punctaj	Item I	Item II	Item III	Item IV
4p			16 răspunsuri corecte	
3p			12 răspunsuri corecte	
2p			8 răspunsuri corecte	4 răspunsuri corecte
1p	4 răspunsuri corecte	4 răspunsuri corecte	4 răspuns corect	2 răspunsuri corecte
Autoevaluare 1+1+4+2+2(din oficiu) = 10				

Proiect. A venit vacanța

De ce?

La sfârșit de an școlar putem organiza un spectacol cu multe poezii și cântece învățate în acest an.

Când?

Ultima săptămână de școală e cea mai potrivită pentru un spectacol de sfârșit de an școlar.

Cât?

Un spectacol poate cuprinde poezii, cântece și o scenetă, învățate pe parcursul anului școlar.

Cine?

Invitați de seamă la spectacolul organizat de copii vor fi părinții, prietenii, profesorii.

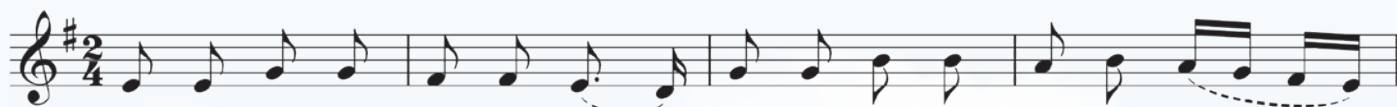
Unde?

Afară e frumos, soarele e pe cer iar spectacolul se poate desfășura în curtea școlii.

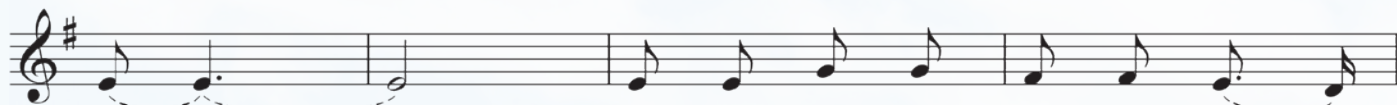
Ce?

Pentru realizarea acestui proiect puteți alege dintre poeziile și cântecele învățate pe parcursul anului școlar.

Cântă cucu-n Bucovina

1. Că - n - tă cu - cul, ba - tă - l vi - na, De ră - su - nă Bu - co - vi -
 2. Bu - co - vi - nă, plai cu flori, Un - de sunt ai tăi fe - ciori?
 3. Au fost duși în al - tă ță - ră, Dar se - n - torc la pri - mă - va -
 4. Mun - ți - lor cu creas - ta ra - ră, Nu lă - sați stra - ja să moa -

- na, Că - n - tă cu - cul, ba - tă - l vi - na,
 Bu - co - vi - nă, plai cu flori,
 - ră, Au fost duși în al - tă ță - ră,
 - ră, Mun - ți - lor cu creas - ta ra - ră,

De ră - su - nă Bu - co - vi - na.
 Un - de sunt ai tăi fe - ciori?
 dar se - n - torc la pri - mă - va - ră.
 Nu lă - sați stra - ja să moa - ră.

Că - n - tă cu - cu - n - tr - un bră - duț, măi,
 Au fost duși în al - tă șă - ră
 Î - na - poi când or - ve - ni, măi,
 Da - că pie - re stra - ja voas - tră,

De ră - su - nă - n Cer - nă - uți, măi, măi,
 Dar se - n - torc la pri - mă - va - ră, măi, măi,
 Tot pe ti - ne te - or gă - si, măi, măi,
 Va pie - ri și ță - ra noas - tră, măi, măi,

Că - n - tă cu - cu - n - tr - un bră - duț, măi,
 Au fost duși în al - tă ță - ră,
 Î - na - poi când or - ve - ni, măi,
 Da - că pie - re stra - ja voas - tră,

De ră - su - nă - n Cer - nă - uți, măi.
 Dar se - n - torc la pri - mă - va - ră, măi.
 Tot pe ti - ne te - or gă - si, măi.
 Va pie - ri și ță - ra noas - tră, măi.

Românașului îi place

1. Ro - mâ - na - șu - lui îi pla - ce Sus la mun - te, sus la mun - te la iz - vor. Li - ber
 2. Un - de sal - tă că - pri - oa - ra Scut că tând, | Scut că - tând de vâ - nă - tor. Un - de
 3. De a - ce - ea lui îi pla - ce Sus la mun - te, sus la mun - te la iz - vor. Li - ber

și să fi - e - n pa - ce Al na - tu - rii, al na - tu - rii dom - ni - tor. Un - de prin - tre
 bra - dul dă ră - coa - rea La tot o - mu, la tot o - mul că - lă - tor. Un - de mi - o -
 și să fi - e - n pa - ce Al na - tu - rii, al na - tu - rii dom - ni - tor. Să tră - ias - că - n

stânci bă - trâ - ne curg iz - voa - re cris - ta - li - ne
 ri - ța zbia - ră Flu - ie - raș cân - tând pe sea - ră
 fe - ri - ci - re, Li - ber - ta - te și iu - bi - re

jos la co - dru, jos la co - dru la iz - vor.
 În - tr - un glas, → n - tr - un glas sus pi - nă - tor.
 Tim - pul iu - te, tim - pul iu - te, tre - că - tor.

Descarcă gratuit de pe softul www.audiotool.com acompaniamentul instrumental care îți place mai mult. Interpretează împreună cu colegii **Anu' acest'-am învățat** pe versuri de Lăcrămioara-Ana Pauliuc.

Hip-hop

Anu' acest'-am învățat
 Cum să cânt ritm sincopat
 Contratimpul, prieten bun
 M-acompaniat pe drum.
 Anacruza, hop și ea
 Vine la-nceput că vrea.
 Un bemol și un diez
 Mă ajută să creez
 Melodia-n sus și-n jos
 Când s-așază cu folos.
 Intervalele se-adună,
 Se așază ca să spună
 Că sunt mici, mari sau perfecte,
 Ele toate au efecte.

Cvarta, cvinta vin un pic
 Să mă-ncurce că sunt mic,
 Dar eu știu că sunt perfecte
 Pentru că nu au defecte.
 Două terțe cucuiete
 Arpegiul vor să-l repete
 Una-i mare, alta-i mică,
 Eu le știu și nu mi-e frică.
 Hai să vă mai spun ceva!
 Am mai învățat cândva
 Sunetele să le-așez
 Ordonat, ca-n alfabet.
 Pot să urc și să cobor,
 Noi cu toți cântăm în cor:

Do major și la minor,
 Sol major și mi minor.
 Nu uităm, cântăm în cor
 Fa major și re minor.
 Cântecelile învățate
 Eu le cânt, le cânt pe toate.
 Dacă doar gândesc puțin
 Aflu cum să le combin
 Frazela A și cu B!
 Muzicuța unde e?
 Vreau să cânt ce-am învățat
 Clasa-șase-am terminat
 La spectacol dacă vrei
 Ai s-auzi doar armonii.

Dicționar

Alterație	Semnul grafic care indică modificarea înălțimii sunetului.
Analiză	Metodă de investigare a unui discurs muzical.
Arpeggiu	Intonarea succesivă a treptelor I, III, V, VIII dintr-o gamă.
Becar	Alterație care anulează efectul diezului sau al bemolului.
Bemol	Alterație care coboară înălțimea sunetului cu un semiton.
Bipartită	Lucrare muzicală alcătuită de regulă din două părți.
Blockflöte	Instrument muzical de suflat, din lemn.
Colindă	Gen muzical folcloric. Termenul vine din limba latină.
Contratimp	Formulă ritmică obținută prin înlocuirea valorilor accentuate cu pauze. Efectul acestui procedeu este mutarea accentelor pe valorile neaccentuate.
Diez	Alterație care urcă înălțimea sunetului cu un semiton.
Folclor	Termen provenit din limba engleză: <i>folk</i> – popor și <i>lore</i> – știință, înțelepciune.
Formă muzicală	Modalitatea de structurare a discursului muzical.
Frază muzicală	Un fragment dintr-o lucrare muzicală, echivalent frazei în vorbire.
Gamă	Succesiunea ascendentă sau descendentă a sunetelor dintr-o tonalitate, pornind de la tonică și terminând cu repetarea acesteia la octavă.
Interval muzical	Distanța dintre două sunete muzicale.
Miniatură	Lucrare muzicală de mici dimensiuni.
Monopartită	Lucrare muzicală alcătuită dintr-o singură parte.
Motiv	Cea mai mică unitate dintr-o lucrare muzicală.
Perioadă	Unitate a unei lucrări muzicale alcătuită de regulă din două fraze muzicale.
Sincopă	Formulă ritmică obținută prin legarea unui sunet accentuat cu sunetul neaccentuat precedent situat la aceeași înălțime. Efectul este trecerea accentului pe sunetul neaccentuat.
Suita	Succesiune de mai multe lucrări muzicale scrise, de regulă, în aceeași tonalitate.
Tonalitate	Totalitatea sunetelor muzicale care gravitează în jurul unui anumit sunet.
Tonică	Treapta I dintr-o gamă. Cel mai important sunet din orice tonalitate.
Tripartită	Lucrare muzicală alcătuită din trei părți.
Valoare (sau durată)	Caracteristica sunetelor muzicale sau a pauzelor de a fi mai lungi sau mai scurte.
Vocaliză	Exercițiu vocal care ajută la încălzirea corzilor vocale, la emisia corectă a sunetelor, la dicție, susținere, frazare.

Programa școlară poate fi accesată la adresa: <http://programe.ise.ro>

ISMN: 979-0-9009900-4-4
ISBN: 978-606-528-452-4

6 420620 100744 1 >

www.cdpress.ro